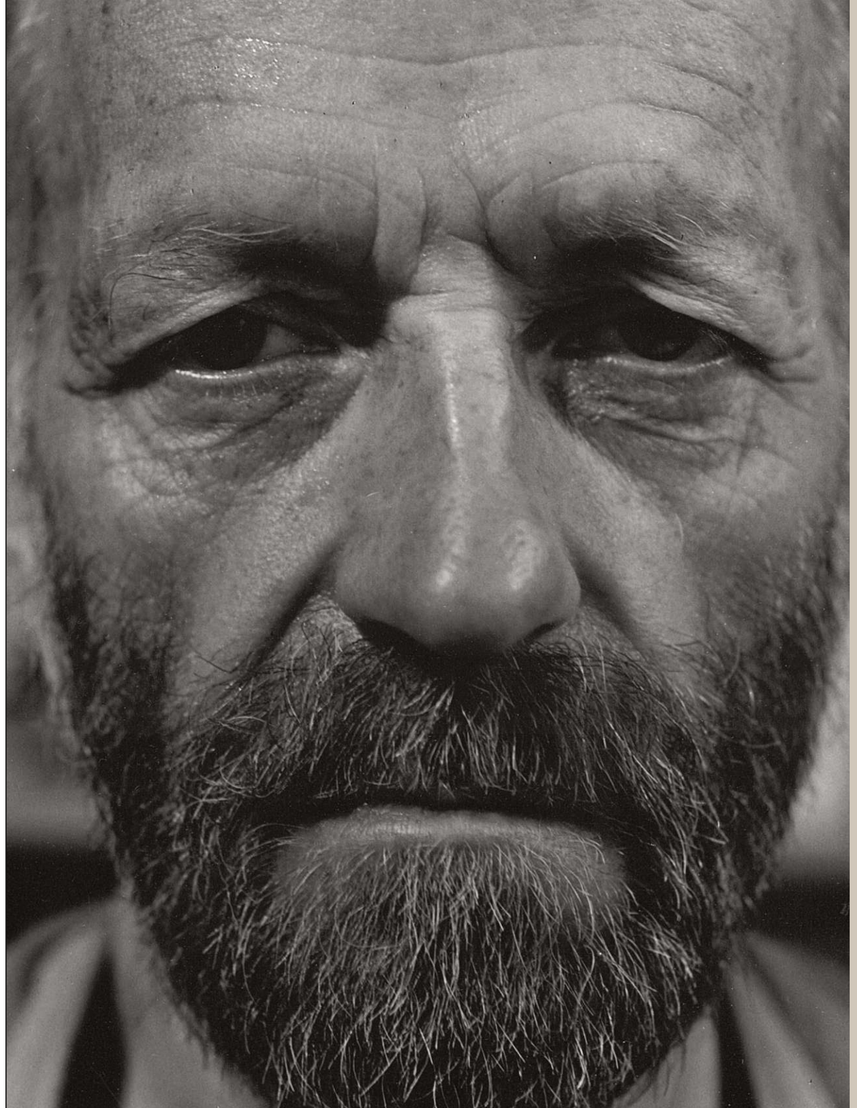

PĒTERIS MARTINSONS

Latgalē dzimušu mākslinieku dzīvesstāsti

Redakcija: Zane Melāne, Zanda Zībiņa
Literārā redakcija: Veronika Ruža
Dizains un makets: Inga Girvica
Izdevējs: Daugavpils Marka Rotko mākslas centrs

Vāka noformējums: Pētera Martinsona portrets (no DMRMC krājuma). Fotogrāfs – Leons Balodis

Pateicība par sadarbību izdevuma tapšanā:
Zanei Bergai, Almāram Bērzonim, Anatolijam Borodkinam, Inesei Brants, Vivitai Buividai, Ilzei Bumbierei,
Ivaram Bumbieram, Birutai Burčikai, Astrīdai Ievedniecei, Violetai Jātniecei, Aldonai Keturakienei, Imantam Klīdzējam,
Igoram Kovaļevičam, Mirdzai Leinertei , Indulim Leinertam, Jevgeņijai Loginovai, Vizbulītei Mazzālītei, Helēnai Mednei,
Ivetai Mikijanskai, Veltai Moris, Teodoram Nigulim, Guntai Plokai, Irēnai Žanetei Rozei, Irēnai Saleniecei,
Valentīnai Slavkovskai, Henriham Somam, Laimonim Stīpniekam, Reinim Žodžikam, Imantam Žodžikam

Daugavpils Novadpētniecības un mākslas muzejam, Latvijas Mākslas akadēmijas Informācijas centram, Latvijas
Universitātes arhīvam, Mazsalacas bibliotēkai, Dānijas dizaina muzejam

Projekts realizēts ar Latgales reģiona attīstības aģentūras,
Valsts kultūrkapitāla fonda un A/S Latvijas valsts meži finansiālu atbalstu

ISBN 978-9934-8467-9-3

Zane Melāne, Zanda Zībiņa

PĒTERIS MARTINSONS

Latgalē dzimušu mākslinieku dzīvesstāsti

Daugavpils Marka Rotko mākslas centrs
2015

Ja 20. gs. trīsdesmito gadu Daugavpilī nedzīvotu vērīgais, zinātkārais, arī mazliet spītīgais zēns, kurš draudzējās ar kovārņiem, taisīja māla leļļu teātri, cepa ugunskurā mālos iemīcītas nočieptas vistu olas, zīmēja papīra lellēm kleitas un no papīriem un kartona gabaliem konstruēja sarežģītas būves smilšu kastē, lielie vēsturiskie notikumi, kas ietekmēja pasaules, Latvijas un Daugavpils dzīvi, būtu norisinājušies tik un tā. Tomēr bez Pētera Martinsona Daugavpils, Latvija un pasaule būtu citādāka. Un pavisam noteikti citādāka būtu Latvijas un pasaules keramika.

Keramiķa Pētera Martinsona stāstītais ierakstīts 2013. gada aprīlī – laikā, kad mākslinieks uzturējās Daugavpils Marka Rotko mākslas centrā (DMRMC) un iekārtoja dzimtajai pilsētai dāvinātās darbu kolekcijas izstādi „Spēles". Iekārtoja šeit uz mūžīgu palikšanu savus darbus – savus bērnus, kā bieži vien tika teicis. Lai arī vārdos toreiz tieši neizteikts, taču tas bija rezumējuma brīdis – atskatīšanās uz mūžā paveikto, par nākamību un turpmāko kolekcijas dzīvi domājot.

Runājot par Pēteri Martinsonu, metālmākslinieks Juris Gagainis, viņa audzēknis Rīgas Lietišķās mākslas vidusskolā, ir teicis, ka par Pēteri Martinsonu nav tik viegli runāt, par viņu ir patīkami domāt, viņu ir patīkami atcerēties atkal un atkal no jauna. Šķiet, Pēterim arī nenācās viegli runāt par sevi.

Intervija notika brīdī, kad šķita – tādu sarunu vēl būs daudz, un no abām pusēm tā tika uztverta drīzāk kā ievads tām, kuras vēl sekos un kurās tiks uzdoti vēl daudzi precizējoši jautājumi. Saruna būtu salīdzināma ar spontānu ļaušanos atmiņu plūsmas straumei, kas aiznes pie dažādiem notikumiem, un vārdi ne vienmēr paspēj aizsteigties līdzi domas plūdumam. Tāpēc pieminētie notikumi un cilvēki nebūtu uztverami par ļoti apzinātu izlasi, un otrādi – nevajadzētu uzskatīt, ka nepateiktais vai līdz galam neizstāstītais stāstītājam būtu šķitis nenozīmīgs.

Vairākas epizodes dažādos izdevumos un intervijās bijušas publicētas jau iepriekš, šajā stāstījumā tās kā kaleidoskopa stikliņi kopā ar citām atmiņām veido projekciju konkrētā brīža salikumā un emocionālās noskaņas izgaismojumā.

Visu jau nevar – šad tad mēdza teikt Pēteris Martinsons. Visu jau nevar izstāstīt vienā sarunā. Tā sākas ar bērnības atmiņām un bērna pieredzi Otrā pasaules kara laikā, par ko Pēteris Martinsons kādreiz teicis – kara laikā bērni pieaug ātrāk. Bērnībā piedzīvotais un izjustais ietekmē visu turpmāko dzīvi, taču stāstījums, pārslīdot vidusskolas, studiju un arhitekta darbības laikam un tikai dažos vārdos pieskaroties kaislīgajai aizrautībai ar alpīnismu, ātri vien nonāk un paliek pie keramikas. Visa mana dzīve – tā Pēteris bieži tika teicis par keramiku.

Stāstījums akcentē vairākus būtiskus notikumus un darba cēlienus keramiķa Pētera Martinsona radošajā darbībā. Tā ir pati pirmā, kopā ar draugu Ivaru Bumbieru sarīkotā izstāde 1964. gadā, kas bija pirmais pieteikums arhitekta tapšanai par keramiķi. Profesionālā izaugsme turpinās keramiķu grupās mākslinieku jaunrades namā Dzintaros, kas ir gan atspēriens dalībai vissavienības un starptautiskajās izstādēs, gan iespēja dalīties pieredzē un faktiski veidot savu meistardarbnīcu – daudzi bijušās Padomju Savienības, īpaši Pēterburgas, mākslinieki ir izauguši tieši Dzintaros, kur 20. gs. 70. – 80. gados Pēteris Martinsons vadījis vienpadsmit keramiķu grupas. Pirmā personālizstāde (1971), kas pieteica jau nobriedušu mākslinieku, akcentēta ar stāstu par kursabiedra un drauga Ivara Bumbiera piedzīvojumiem, to iekārtojot. Daudzi šajā izstādē eksponētie, šodien jau hrestomātiskie darbi („Priekules Ikars", „Velni – dzērāji", „Leģenda par Evelīnu Rū", „Maisveidīgie") tagad atrodas DMRMC kolekcijā. Detalizēti izklāstītās situācijas, kuriozi un šodien pat neizprotamās grūtības, kas saistītas ar dalību starptautiskajos keramikas konkursos, gūtajiem apbalvojumiem un tikai pēc vairākiem gadiem sagaidīto braucienu pēc sen piešķirtajām medaļām, parāda padomju gados visur klātesošo ideoloģijas kontroli un klātbūtni. No daudzo simpoziju klāsta īpaši izcelts intensīvais darba cēliens Ļvovas keramikas un skulptūru fabrikā 1985.–1986. gada mijā, kas noslēdzās ar personālizstādēm Ļvovā, Rīgā un Tallinā.

Arī ārpus sarunas ietvariem paliek daudz – darbs ar porcelānu Poltavas porcelāna rūpnīcā un iespaidīgā personālizstāde Aizrobežu mākslas muzejā (1981), ilgstošais darba periods Latvijas Mākslas fonda keramikas darbnīcā Ķīpsalā, milzīgais simpoziju skaits 20. gs. 90. gados, īpaši Valbžihā (Polija) un Kečkemētā (Ungārija), ceļojumi uz Āfriku un Dienvidameriku un vēl, un vēl – nozīmīgākie Pētera Martinsona dzīves un radošās darbības notikumi apkopoti un atrodami izdevuma pielikumā.

Stāstījums skar vairākas norises Latvijas kultūrtelpā, kas ilgterminā būtiski ietekmēja tās turpmāko virzību, piemēram, Rīgas Lietišķās mākslas vidusskolas direktora Imanta Žūriņa ieviestās konceptuālās izmaiņas mācību programmā, kas 20. gs. 60. gadu sākumā, kad skolā sāk strādāt arī Pēteris Martinsons, ir tikko aizsāktas, taču vēlāk vēršas plašumā un ietekmē vairāku turpmāko paaudžu māksliniekus. Tiek pieminēts arī pedagoga darbs Latvijas Mākslas akadēmijā, gan stāstu par to īpaši neizvēršot, taču gandrīz visi vidējās paaudzes Latvijas keramiķi ir Pētera Martinsona audzēkņi.

Lai precizētu stāstījumā pieminētos notikumus un personas, intervijas tekstu papildina komentāri. To sagatavošanas procesā atklājās vairāki mazāk zināmi fakti, publikāciju ilustrē foto un citi materiāli no Pētera Martinsona radinieku, draugu, kolēģu privātajiem arhīviem. Faktu un notikumu audums pamazām kļūst arvien blīvāks, taču pētāmā vēl daudz. Pētera Martinsona DMRMC dāvinātajai darbu kolekcijai top atsevišķs sektors – Pētera Martinsona māja, arī dzīvesstāsta izdevums, un tā sagatavošanas laikā noskaidrotais un precizētais būs ieguldījums tās izveidē.

Zanda Zībiņa

Apgalvojumam, ka dzīvē nav nejaušību, sāku arvien vairāk ticēt pēc sarunas ar Daugavpils Marka Rotko mākslas centrā satikto keramiķi Pēteri Martinsonu, kas nebūt ne nejauši dāvināja lielu daļu savu mākslas darbu tikko atklātajam, bet jau viņa uzticību iemantojušajam mākslas centram. Atgriešanās mūža nogalē Daugavpilī Pēterim likās likumsakarīga, jo tā bija viņa dzimtā pilsēta un pirmās atmiņas par mājām.

Ne reizi vien Pēteris Martinsons bija vēlējies atbraukt uz Daugavpili, lai izstaigātu bērnības pagalmus un ielas, savās atmiņās atgrieztos laikos, kas, iespējams, arvien biežāk pārņēma viņa prātu un sirdi. Ne velti pastāv uz zinātniskiem pētījumiem balstīts pieņēmums – jo vecāki mēs kļūstam, jo biežāk atgriežamies bērnībā.[1]
Par to liecina arī Pētera piezīmes, kas rakstītas uz pavisam nelielas piezīmju lapiņas mums nezināmā laikā: „Daugavpilī ir mana pasaule. Pēkšņi tajā cenšas ielauzties, nē, pat ielaužas naidīgi spēki. Iebraucot Daugavpilī, kaut kur ap Kalkūniem tik piepeši spilgti un sāpīgi apjautu savu bērnību. Māti. Ģimeni. Rīgas iela. Vienības nams. Tālāk arī netieku (laika nav daudz līdz nākamajam vilcienam). Sāpju un asaru spazma spiež pie zemes. Domājies būt citādāks, neskarams. [..] Tā mēs netikām atbraukuši atpakaļ uz Daugavpili. Pastaigāties, pakavēties atmiņās. Neiznāca manas pāraizņemtības dēļ." [2]

Gadu gaitā uzkrātā pieredze mutvārdu vēstures jomā un kolēģu pamudinājums, kā arī iekšējā vēlme mazliet tuvāk iepazīt harizmātisko un mazliet noslēpumaino personību bija iemesls sarunai ar Pēteri Martinsonu 2013. gada 19. aprīļa vakarā, dažas dienas pirms Daugavpils Marka Rotko mākslas centra atklāšanas. Pieļauju, ka Pētera Martinsona dzīvesstāsta ieraksts neatbilst visiem mutvārdu vēstures avotu tapšanas nosacījumiem, proti, intervētāja rūpīgu sagatavošanos, pārdomātu jautājumu formulējumu, kas balstās uz mērķtiecīgu iepriekš veiktu intervētās personas dzīves gājuma izpēti. Intervijas nolūks bija ne tikai informācijas gūšana, bet arī stāstītāja personīgā skatījuma izpratne, turklāt līdzās tekstam svarīgs likās arī intervijas konteksts, norises laiks un vieta. Tas dzīvesstāstu atšķir no citiem biogrāfisko pētījumu veidiem. Ir svarīga ne tik daudz faktu rekonstrukcija, bet arī pagātnes notikumu interpretācija tagadnē: kāpēc cilvēks atceras vienus, bet neatceras vai noklusē citus notikumus, kāda loma ir pagātnes notikumiem tagadnes izpratnē (un otrādi).[3]

Ierakstītajam Pētera Martinsona dzīvesstāstam piemīt spontānums no abu līdzautoru puses: intervētājam uzdodot interesējošus vai no dzīves likločiem izrietošus jautājumus un teicējam nosakot stāstījuma saturu, akcentējot konkrētas personības un notikumus. Dzīvesstāstā cilvēka pagātne, pateicoties viņa paustajai attieksmei pret bijušo, parādās kā viengabalains tēls, kam vienotību piešķir paša teicēja personība.[4] Iespējams subjektivitātē slēpjas šīs intervijas unikalitāte, jo pārdomātas publikācijas jau tapušas iepriekš.[5]

Dzīvesstāsts ir stāstīts paša Pētera izvēlētajos vārdos, saglabājot stāstītāja manieri un dzīvesstāsta plūdumu, ar viņam raksturīgo balss intonāciju un ritmu. Stāstījumu pavada pauzes, nepabeigtas, pusceļā aprautas domas, viena vārda vairākkārtēja atkārtošanās, kas liek domāt, ka teicējs gluži kā laika mašīnā atgriežas bijušo notikumu un sajūtu līmenī, iegrimst pārdomās, kas rezultējas nesteidzīgā, reizēm mazliet haotiskā izklāstā. Teicēja valoda rada un reprezentē viņa identitāti. Runātajam dzīvesstāstam ir stils, tonis, ritms, intonācija, enerģija, privātums, suģestija, plānojums, stāvoklis, tēlainība. To nedrīkst pilnībā zaudēt, jo tad zudīs teksta autors, tātad šī teksta jēga un bagātība. Tomēr iespējams, ka dzīvesstāsta rakstītā tekstā daudz ko no tā nākas zaudēt.[6]

P. Martinsona stāstījums (īpaši fonētiskās, intonatīvās īpatnības) atšķiras no publicētā dzīvesstāsta. Lai gan viens no būtiskākajiem mutvārdu vēstures publicēšanas kvalitātes kritērijiem ir maksimāla stāstījuma autentiskuma saglabāšana, publicētajā transkripcijā jeb stāstījuma rakstveida atveidē ir veiktas atsevišķas korekcijas, kas atvieglo teksta uztveri. Mutvārdu vēstures lietpratēji atzīst, ka teicēja runas specifiskās pazīmes ir jāatstāj ierakstā, bet, atveidojot teikto, jāseko literārās valodas fonētiskajām normām.[7] Turklāt ir lietas, ko grūti pārnest uz drukāto tekstu. Balss skanējums pauž attieksmes, liekot uzsvarus, roku žesti norāda un skaidro, sejas mīmikā un acu skatienā atspoguļojas sajūtas. Lai gan intervētājs vienlaikus ir arī dzīvesstāsta līdzautors, viņa emocionālais pārdzīvojums (kāds noteikti veidojas) ieraksta laikā un pēc tam publikācijā paliek neatklāts.

Publicējot mutvārdu vēstures avotus, ir jāsastopas ar vairākiem sarežģījumiem. Starp tiem ir grūtības atveidot intervējamā runas individuālās īpatnības un komunikācijas neverbālo saturu, kas ir bagātāks un dziļāks nekā atveidojumā sniegtais komentārs. Atveidojot dzīvesstāstu, izmantoti šādi apzīmējumi:

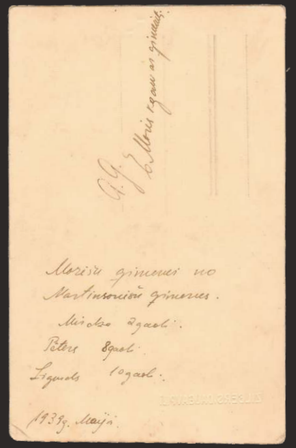
.,!? Pieturzīmju lietojums tradicionāls.
.. Teikuma aprāvums.
… Pauze.
( ) Apaļajās iekavās – teicēja vārdi, kas raksturo situāciju vai sarunas priekšmetu un intonatīvi vai pēc runas tempa izdalās no pārējā teikuma.
[ ] Kvadrātiekavās – nepateikts vārds, kura trūkums apgrūtina teksta saprašanu.
[ ] Kvadrātiekavās slīpajā rakstā – komentāri par intervijas norisi vai teicēja intonāciju.
[..] Divpunkte kvadrātiekavās apzīmē izlaidumu tekstā.

Dzīvesstāsts top kā individuāla refleksija, bet funkcionē – dialogā.[8] Izdevuma „Latgalē dzimušu mākslinieku dzīvesstāsti. Pēteris Martinsons" mērķis nav sniegt pilnīgu Pētera Martinsona dzīves atstāstu. Tas ir aicinājums kopumā, un vienlaikus izaicinājums lasītājam mēģināt iepazīt Pētera Martinsona personību caur viņa domāšanu, individuālo un pasaules uztveri. Publicēto dzīvesstāstu papildina redaktoru sagatavotie komentāri un attēli, kas skaidro vēsturisko notikumu norisi, precizē personas un iestādes, kas vijas cauri dzīvesstāstam, skaidro un informatīvi bagātina teicēja stāstījumu. Pētera Martinsona dzīvesstāsts ir pirmā publikācija sērijā „Latgalē dzimušu mākslinieku dzīvesstāsti", ko veido Daugavpils Marka Rotko mākslas centrs.

Zane Melāne

[1] Thompson, P. (2000) *The Voice of the Past: Oral History.* 3rd ed. Oxford; New York: Oxford University Press. P. 128-158.
[2] P. Martinsona piezīmes, skices, fotogrāfijas un personīgās lietas ar viņa ģimenes gādību ietilpst DMRMC Pētera Martinsona memoriālajā kolekcijā.
[3] Bela, B., Zirnīte, M. (2014) „Citādas vēstures pētniecība". Grām.: *Latvijas vēsture krustcelēs un jaunu pieeju meklējumos.* Rīga: LU Akadēmiskais apgāds. 345. lpp.
[4] Saleniece, I. red. (2008). *1949. gada 25. martā aizvesto balsis.* Daugavpils. DU AA „Saule". 399 lpp.
[5] Piem.: Muižniece, R. (2006) *Cita pasaule. Pēteris Martinsons.* Rīga: Galerija „Daugava"; P. Martinsona intervijas periodiskajos izdevumos.
[6] Bormane, D. (2010) „Viens dzīvesstāsts – divi teksti: no mutiskā uz rakstīto". Grām.: *Mēs nebraucām uz Zviedriju, lai kļūtu par zviedriem.* Rīga: Zinātne. 102.-103. lpp.
[7] Baum, W. K. (1991) *Transcribing and Editing Oral History.* Walnut Creek, Lanham, New York, Oxford: AltaMira Press. p. 47; Ives, E.D. (1995) The Tape-Recorded Interwiev: A Manual for Fieldworkers in Folklore and Oral History. Knoxville: The University of Tennesse Press. P. 81.
[8] Bormane, D. (2010) *Viens dzīvesstāsts*.., 99. lpp.

Pētera Martinsona dzīvesstāsts, ierakstīja Zane Stapķeviča (Melāne) Daugavpils Marka Rotko mākslas centrā 2013. gada 19. aprīlī, digitālais ieraksts (186 minūtes) glabājas DMRMC Mutvārdu vēstures avotu krājumā, kataloga numurs 1, saīsināti – DMRMC MVA: 1. Dzīvesstāstu atšifrēja Vladislavs Ivanovs, publikācijai sagatavoja – Zane Melāne.

Varbūt sākotnēji, kad jūs piedzimāt un kur tas notika?

Es piedzimu 1931. gada 28. janvārī.. Kārļa dienā.. Daugavpils slimnīcā.[1]

Kas bija jūsu vecāki? Kā viņus sauca? Cik liela ģimene jūsu vecākiem bija?

Tēvs Pēteris Martinsons[2] un māte Aleksandra Martinsone, dzimusi Pīpe[3]. Un es esmu otrais bērns. Brālis ir divus gadus vecāks par mani.. Zigurds.. dzimis [19]29. gada 13. februārī[4]. Un māsa Mirdza[5], [dzimusi] [19]37. gada 30. aprīlī.

Jums ir ļoti laba atmiņa.

[*Ar izbrīnu.*] Kā, radus taču ir jāatceras. Tuvus radus.

Un jūsu vecāki? Viņi nāca no Daugavpils?

Vecāki iepazinās [Daugavpilī].. Vecāki, māte ir no Smiltenes pilsētas [dzimusi 1905. gadā, Pēterpilī], un tēvs ir no Smiltenes pagasta [dzimis 1891. gadā], no laukiem. Un viņi šeit iepazinās darba meklējumos un tā nodibināja ģimeni. Jo tolaik, ja tu biji nemantīgs un bez labas izglītības, tad bija diezgan grūti atrast darbu. Un.. nu.. teiksim, citur kaut kur.. šeit bija vienkāršāk. Vai arī varbūt, ka valsts nāca pretī, lai vairāk latvieši šeit būtu. Jo skolā, kad sāka iet skolā, tad skolotājs stingri pastāvēja tās literārās [*izceļ vārdu ar balsi*] latviešu valodas mācīšanā.

Jūsu vecākais brālis arī piedzima šeit, Daugavpilī?

Jā, jā. Visi trīs mēs esam daugavpilieši.

Un tad sanāk, ka vecāki uz šejieni kaut kur [19]20.-to gadu sākumā [atbrauca]?

Var būt, ka [19]28. [gadā] varbūt, nu kaut kad.. es tieši to neatceros.[6]

Un ar ko nodarbojās jūsu vecāki?

[*Pēc pauzes.*] Paps strādāja kā pārdevējs veikalā, un mamma.. un mamma strādāja kā ierēdne. Pēdējais, ko es atceros, bija tas, pirms kara, ka tēvs bija Armijas ekonomiskajā veikalā.. tēvs strādāja, un mamma strādāja. Tēvs strādāja Armijas ekonomisko preču veikalā[7], saimniecības preču nozarē. Un mamma strādāja Komercbankā.[8]

Un dzīvojāt jūs Daugavpilī? Atceraties to vietu?

Mēs dzīvojām Raiņa ielā, tika īrēts dzīvoklis. Tas bija koka mājā, pirmā stāvā mēs bijām. Un tas nodega vācu laikā, tieši karam sākoties, kad dega pilsēta, kad kaut kur dega, un tad tie uguņi pārsviedās no viena kvartāla uz otru.. pāri ielām, sakarsētiem jumtiem, no pretējās degošās mājas, un tad tas aizgāja tālāk.[9]

Kas ir pirmais, ko jūs no bērnības atceraties? Kaut kādas pirmās atmiņas jūsu?

Es nezinu, to jau varbūt ir grūti pateikt, kas ir pirmās. Bet ko es atceros, tie varbūt ir tikai kaut kādi fragmenti. Tanī brīvajā laikā, no darba brīvajā laikā, vecāki pietiekoši daudz uzmanības veltīja bērniem, saviem bērniem, ģimenei. Un vasarās īrēja kādu istabu pie zemniekiem Daugavpils apkārtnē, velosipēda brauciena attālumā.. netālu, tas ir kaut kur ap desmit kilometriem pluss mīnuss. Parasti tās bija zemnieku ģimenes, un tad, kamēr vecāki bija darbā un mēs bijām mazāki, tad nu kā, mēs it kā bijām spiesti arī pie tiem saimniekiem [strādāt], iet līdz viņiem kaut kur tajos viņu darbos un tanī dienas ritmā. Kā tur bija? Kas gatavoja ēst un kas baroja, to es, protams, neatceros tādus [sīkumus], bet tas katrā ziņā bija interesanti. Tāda dzīve jeb tāds dzīvesveids. Nu un tad, kad sasniedz desmit gadus, tad brālis gāja ganos jau. Un es atceros, ka viņš bija kaut kur Skrudalienas pusē, tur mēs braucām ciemos pie tiem zemniekiem.

[1] Precīzi dati par slimnīcas nosaukumu un atrašanās vietu nav zināmi, bet uz 1931. gadu Daugavpils pilsētā bija divas slimnīcas ar Dzemdētāju nodaļu: Sarkanā krusta slimnīca Varšavas ielā 43 un Daugavpils pilsētas slimnīca Šosejas ielā 39 (tagad 18. novembra iela).

[2] Pēteris Martinsons (dzimis 1891. gada 17. aprīlī Smiltenē, miris 1977. gada 31. martā Salaspilī).

[3] Aleksandra Martinsone, dzimusi Pīpe (dzimusi 1905. gada 20. novembrī Pēterpilī, mirusi 1974. gada 27. decembrī Salaspilī).

[4] Zigurds Martinsons (dzimis 1929. gada 13. februārī Daugavpilī, miris 2013. gada 16. septembrī Rīgā) – žurnālists.

[5] Mirdza Leinerte, dzimusi Martinsone (dzimusi 1937. gada 30. aprīlī Daugavpilī) – bioloģe, bioloģijas zinātņu doktore, dzejnieka Ulda Leinerta dzīvesbiedre.

[6] Pēteris Martinsons atceras: „Brālis piedzima 1929. gadā, viņi [vecāki] jau bija kādus pāris gadus pirms tam tur [Daugavpilī].” (Saruna ar Zandu Zībiņu 21.03.2013.)

[7] Armijas ekonomiskā veikala Daugavpils nodaļa tika atvērta 1920. gada 1. jūnijā Alejas ielā 7. Pēc tam tā vairākkārt mainīja atrašanās vietu (Rīgas ielā 55, 3. janvāra ielā 53, Vadoņa (Valdemāra) ielā 16), bet no 1937. gada 19. decembra atradās Vienības nama telpās ar pārtikas, delikatešu, saldumu, vīnu, mājturības, manufaktūras, apavu, sporta piederumu, galantērijas, parfimērijas, gatavo apģērbu, cepuru un rotaļlietu nozarēm. Nodaļas vadītājs no 1931. gada – kapteinis Eduards Zariņš. Ar Tirdzniecības tautas komisāra 1940. gada 2. oktobra pavēli Nr. 17 Armijas ekonomiskā veikala Daugavpils nodaļu pārdēvēja par Daugavpils universālveikalu. (*Latgales Ziņas*, 1929. gada 13. septembris; *Brīvā Zeme*, 1937. gada 11. decembris; *Daugavas Vēstnesis*, 1939. gada 7. jūlijs; Rītiņš, R., sast. (1940) *Vienības nams Daugavpilī*. Daugavpils: Daugavpils latviešu biedrība.)

Attēli:
• Martinsonu ģimene. No kreisās: māte, tēvs, Pēteris (8 gadi), Mirdza (2 gadi), Zigurds (10 gadi) (1939) /Foto no Mirdzas Leinertes arhīva/ ←
• Armijas ekonomiskā veikala Daugavpils nodaļa Vienības namā (20. gs 30. gadi) /Foto no Daugavpils Novadpētniecības un mākslas muzeja krājuma/ →
• Zigurds un Pēteris (20. gs. 30. gadu vidus) /Foto no Mirdzas Leinertes arhīva/ →

Kaut ko no lauku darbiem jūs arī iemācījāties?

Jā, jā, jā! Nu tas bija.. savā laikā tas bija.. tādam dzīvesveidam tas bija pilnīgi dabiski. Un vācu laikā.. tad mēs turējām paši savu sivēnu laukos, kuru visi kopa, baroja, zinādami, ka rudenī tas būs [jānokauj]. Dabīga, tā kā dabīga lauku dzīve.

Jūs turējāt [sivēnu tur], kur uz vasaru izīrējāt [istabu], tur arī turējāt?

Jā, jā, jā! Un tās arī bija.. Bērniem, protams, ka tās arī bija rūpes un uzdevumi.

Atbildība.

Jā, jā. Nu un tad arī, tad varbūt tiek iepazīts arī tas process.. kā tad kas.. kas no kurienes nāk.

Jums vecāki bija tādi stingri? Prasīgi pret jums, bērniem?

[*Ilgi klusē.*] Es domāju, ka jā. Bet tas bieži ar tādu sapratni varbūt, un izpratni un neuzspiežot, bet varbūt vairāk izskaidrojot un jau izlemt vajadzēja pašiem bērniem.[10]

Vai ir kaut kas, ko jūs mācījāties no vecākiem, vai kaut kas, par ko jūs esat pateicīgs saviem vecākiem? Ko viņi jums ir devuši?

Vispār pateicīgs par to, ka viņi ir laiduši pasaulē šitādus te [*smejas*]. Jo es atceros tad jau maz.. vēlākiem laikiem kaut kad... Brālis mācījās [Bulduru dārzkopības] tehnikumā, un viena tante, kas dzīvoja tur laikam tehnikuma tuvumā, jo vīrs strādāja tehnikumā, un viņa kaut ko gribēja nosūdzēt, brāļa kaut kādu uzvedību. Un mamma bija noraidījusi, pateikdama, lai nestāsta, ka viņa visu zina, jo dēls ir izstāstījis viņai.

Uzticējās.

Nu, protams, tā [sūdzēšanās] tika pārtraukta. Lai gan mamma neko nezināja, viņa to uzzināja vēlāk drusku, kad bērni paši izstāstīja.

Kaut kādas ģimenes tradīcijas, teiksim, kaut kāda kopiga svētku svinēšana, kaut kas tāds bija jūsu ģimenē?

Jā, bija. Bija eglītes, Ziemassvētki, Lieldienas. Tad, protams, bērni zīmēja, vecākiem nezinot, apsveikumus. Ā, es atceros arī mamma pati sameistaroja to Adventes kalendāru, tur tādas zvaigznes veidā ar lodziņiem, bet viņa pati to zīmēja un grieza, un tajos lodziņos lika iekšā dažādas bildītes no visurienes. Jūs zināt jau tos, ja?

Jā.

Un tad, kad nāk jau divdesmit ceturtais [decembris], tad ir lielāka bilde. Vai tur ir tie Rafaēla eņģeļi, vai kaut kas tur tāds [*smaida*], bildes tika piemeklētas tādas [īpašas].

Jūs teicāt, ka zīmējāt apsveikumus. Tas nozīmē, ka tādas radošas darbības izpausmes jums jau no bērnības bija?

Jā! Mamma bija liela dziedātāja, un visa viņas ģimene bija dziedātāji – dziedāja koros un tā. Bet mamma bija nelaimīga, ka viņai vīrs un bērni bija nemuzikāli, lācis bija uzsēdies uz ausīm. Jā... [ilgi klusē]. Nu es, man patīk kaut ko līmēt, lipināt no papīriem. Es taisīju maketus tā kā mājas un, kad nāca kādi ciemiņi, teica: „Nu, dēls būs mākslinieks." Un es teicu [*ar izteiksmi*]: „Nē!" [*Smejas.*]

Par ko jūs gribējāt kļūt bērnībā?

Tika daudz lasīts, un var jau būt, ka kaut kādu grāmatu iespaidā [gribēju kļūt] par kaut kādu meža cilvēku.. mežsargu vai mežzini, vai kaut ko tādu [*smejas*].

Tad jau sanāk, ka daba jums arī bija tuva. Mežs, vasaras laukos...

Jā, es domāju gan, ka dabai ir ļoti, ļoti liela nozīme, jo, kad es aizbraucu studēt uz Rīgu un paliku Rīgā darba dēļ [*apraujas doma*]. Man jāatzīstas, ka vēl šo baltu dienu Rīga priekš manis ir pārāk liela pilsēta. Es labāk jūtos mazākā, bet ne tik trauksmainā.

Bet tad sanāk, ka dzīves laikā jūs it kā dzīvojāt Rīgā, bet tajā pat laikā, zinot, cik daudz jūs ceļojat, arī nebijāt piesaistīts vienai vietai, vienai pilsētai?

Jā.. mana ceļošana bija.. pārsvarā jau tā bija tikai tad, kad saistīta ar darbu. Man gribējās ceļot. Es laikam trīs reizes piedalījos kaut kādās Vissavienības tūristu grupās, pa specialitātēm. Divi braucieni bija arhitektu, Vissavienības arhitektu grupā, un viens brauciens bija Vissavienības mākslinieku grupā. Un tad pēc tiem trim ceļojumiem es nokļuvu simpozijā, starptautiskā keramiķu saietā Behinē, Čehoslovākijā, [19]74.[11] gadā. Un tad es nospriedu, ka es turpmāk ceļošu tikai tad, kad tas būs saistīts ar profesiju, ar keramiku. Un gandrīz to es esmu arī pildījis.

[8] Domāta kāda no pilsētas krājaizdevu sabiedrībām.

[9] 1941. gada 22. jūnijā vācu lidmašīnas bombardēja Daugavpili un 26. jūnijā ieņēma pilsētu. 1941. gada jūnija beigās liela daļa Daugavpils namu nodega vai tika sagrauti. Vācu amatpersonu ziņojumos priekšniecībai uzsvērts, ka tas bija ne tik daudz kara darbības rezultāts, bet notikusi tīša dedzināšana, kurā piedalījās sarkanarmieši un ebreji, kuri esot pieķerti nozieguma vietā un nošauti. Baumas par dedzinātājiem izplatīja ar nolūku izraisīt pilsētas iedzīvotājos naidu pret ebrejiem. (Barkovska, G., Šteimans, J. (2005) *Daugavpils vēstures lappuses.* Rēzekne: Latgales kultūras centra izdevniecība. 87.-95. lpp.)

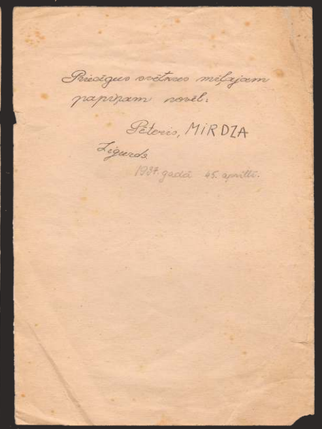
[10] Pētera Martinsona māsa Mirdza Leinerte atceras, ka ģimenē bērniem bija liela brīvība, īpaša audzināšana nenotika, viņus audzināja apstākļi, kādos tie ikdienā nonāca. DMRMC MVA: 9

[11] Starptautiskos keramikas simpozijos Pēteris Martinsons sāk piedalīties no 1973. gada: pirmie ir 1973. gadā Behinē (Čehija), 1974. gadā Kadīnī (Polija) un Prāgā (Čehija). (Muižniece, R. (2006) *Cita pasaule. Pēteris Martinsons.* Rīga: Galerija „Daugava", 154. lpp.)

Attēli:
•Daugavpilī, Dubrovina dārzā. Pēteris un Zigurds ar tēvu (20. gs. 30. gadu vidus) /Foto no Mirdzas Leinertes arhīva/←
•Daugavpilī, Poguļankā. Tēvs, māte, Zigurds un Pēteris (1935. gada vasara) /Foto no Mirdzas Leinertes arhīva/ ←
•P. Martinsona zīmējums, brāļa Zigurda pasūtījums Bulduru dārzkopības tehnikuma sienas avīzei (1947/1948) /No Induļa Leinerta arhīva/→
•P. Martinsona zīmētais apsveikums (1937) /no Mirdzas Leinertes arhīva/ →

Bet pirmais ceļojums? Pirmais ceļojums laikam bija prom no Daugavpils?

Pirmais lielais ceļojums bija no Daugavpils, bet tas jau bija kara laiks, un tā jau vairs nebija mana griba.

Kurā gadā jūs aizbraucāt no Daugavpils?

Mēs aizbraucām [19]44. gada vasaras otrā pusē, kad jau varēja paredzēt kara beigas un vācieši sāka organizēti dzīt ārā no pilsētas iedzīvotājus, lai brauc uz Rietumiem.[12]

Tad sanāk, ka skolā jūs sākāt mācīties arī Daugavpilī?

Arī, jā, Daugavpilī [1938. gadā].

Kura tā bija skola? Kas tā bija par skolu?

Tā bija kaut kāda 2. pamatskola[13], to es tā neatceros. Tikai atceros, ka man klases audzinātājs bija tāds skolotājs Kārlis Liepiņš.

Bet arī tajā laikā Daugavpils laikam tomēr bija tāda pati multikulturāla un multinacionāla?

Bija multinacionāla, bet es saku tā, ka gan skolā, gan visur runāja latviešu valodā[14] un visi. Tomēr pārsvars runāja latviešu valodā. Jau mums bija, vecākiem bija draugi tādi, tāda Smalkais kundze. Viņi bija krieviete, viņa runāja latviski, bērni gāja latviešu skolā. Un par ebrejiem nemaz nerunāsim. Ebreji, man liekas, ka gandrīz visi runāja latviski. Nu tā... Interesanti bija, ka tātad te arī bija garnizons, [Daugavpils] cietoksnī, un pietiekoši daudz latviešu armijnieku.[15] Un tad tikai es atceros no vecāku stāstiem, ka armijā oficieriem bija tāds noteikums, ja viņi grib precēt cittautībnieci, tad tai ir jābūt vismaz ar vidusskolas izglītību.[16] Tas ir interesanti tā.

Bet, teiksim, ar cietoksni arī kādas bērnības atmiņas jums pašam saistās?

Tikai no tiem, no tās fortifikācijas līdz Cietoksņa vārtiem. Tur tālāk bija (to es atceros no vācu laikiem), tā bija mums tāda [vieta], kur mēs pavadījām savu brīvo laiku, gan kāpelēdami pa tām akmens sienām un draudzēdamies ar kovārņiem, kas tur ligzdoja, un spēlēdamies tur. Bet es nevaru atcerēties, ka tās būtu bijušas kaut kādas kara spēles.

Jums ir „sapņu putni". Viņi ir sapņu putni, kas ir nosapņoti vai sapņu putni...?

[*Pārtrauc.*] Tie nav reāli putni jeb tie nav.. tas nav socreālisms.

Tie nav tie kovārņi [smejas].

[*Smaida.*] Varbūt ka ir arī, bet... Tas droši vien ir vienkāršāk. Tas vairāk atrisina, ko kāds grib.. nu, ko tu iedomājies.

Un karš? No kara laika droši vien ne tik patikamas atmiņas saglabājušās.

[*Klusē, pēc tam lēni.*] Jā... Nu, mēs tad Zemes bankā [bijām].[17] Tā bija māja, kas laikam tika pabeigta vai nodota ekspluatācijā [19]39. gadā, un Zemes bankā bija seifs un patvertne. Mēs dzīvojām Raiņa ielā, un Zemes banka bija Vadoņa ielā [tagad Ģimnāzijas iela], tātad tas ir viss viena kvartāla robežās. Un tad, kad vācieši bija pārnākuši šī, Daugavpils krastā, tad pilsēta sāka degt.[18] No kaut kurienes pārsviežoties ugunīm, no viena kvartāla uz otru, no vienas mājas uz otru, jo nedarbojās nekādi tādi *pažarnieki* [ugunsdzēsēji] vai tur kaut kādas brīvprātīgas organizācijas. Nu un tad mēs pārvācāmies uz to Zemes banku – uz patvertni, un kaut kādas mantiņas, ko varēja [paņemt], kaut kādus saiņus [varēja] atnest, novietot seifā. Un tad, kad pretējā māja sāka degt, pāri ielai, pretējā ielas pusē māja, un laikam arī Zemes bankai draudēja degšana, tad mēs visi vācāmies ārā no tās un gājām uz ielas. Un uz ielas straume plūda uz [Vienības] tiltu, jo tiltu vācieši ienākot atmīnēja, pārģērbušies padomju armijas drēbēs.[19] Nu viņi gan tūlīt tika atmaskoti un nošauti, un tad viņi bija apglabāti pie tilta turpat zālājā. Un tad bēgļi devās pāri tiltam un cauri Grīvai uz Kalkūniem, un mēs tagad arī it kā dodamies tai straumei līdz un pēkšņi uz Valdem[āra], uz Lāčplēša ielas.. Es tagad neatceros, tā bija skolas iela.[20] Vārdu sakot, uz Vadoņa ielas un skolas [ielas] stūra, Lāčplēša [ielas] stūra (tagad jāpaskatās plānā)[21] tur mūs aptur divi vācu kareivji, kas ir uz *motocikleta* [motocikla] ar blakusvāģi. Jauni, skaisti, atlocītām piedurknēm, kakla lakatiņiem, smaidoši, zobi tādi mirdz, un ārkārtīgi laipni, bet [*ar izteiksmi*] pietiekoši neatlaidīgi, noteikti uzrunādami mammu: „Kundze," – protams, vācu valodā – „ģnādige Frau, kur jūs iesiet naktī ar diviem maziem bērniem?" Jo mēs bijām ar brāli, māsa bija atstāta pie radiem laukos. Un viņi mūs nelaiž tālāk un piespiež pie vienas.. nu it kā pievirza pie vienas mājas sienas, un izrādās, ka tanī mājā dzīvo vecāku draugu ģimene, tāds Skalbes kungs ar kundzi.

[12] PSRS Sarkanajai armijai tuvojoties Latvijas austrumu robežām, 1944. gada vasarā sākās plaša Latvijas iedzīvotāju bēgļu kustība uz rietumiem. Cilvēki bēga no boļševiku terora un iespējamām represijām, bez tam bēgļu kustību noteica frontes un karadarbības tuvošanās. Daudzus Latvijas iedzīvotājus piespiedu kārtā evakuēja nacistu okupācijas varas iestādes. (http://www.archiv.org.lv/baltijas_dp_vacija/?id=11&lang=lv. (08.12.2014.))

[13] 2. Daugavpils pilsētas pamatskola Domes ielā 37 (no 1935. gada – Krišjāņa Valdemāra iela). Ar LR Izglītības ministra Augusta Tenteļa 1938. gada 28. maija rezolūciju pārdēvēta par Daugavpils pilsētas Kr.Valdemāra pamatskolu, skolas pārzinis Krišjānis Vepers (*Latgales Vēstnesis,* 1938. gada 25. maijs; *Izglītības Ministrijas Mēnešraksts*, 1938. gada 1. jūlijs).

[14] Pēc Tautas skaitīšanas datiem uz 1935. gadu Daugavpilī bija 45 160 iedzīvotāju, no tiem latviešu – 34%, ebreju – 25%, krievu – 18%, baltkrievu – 3%. (Якуб, З. (1998) *Даугавпилс в прошлом.* Daugavpils: A.K.A.)

[15] No 1920. līdz 1940. gadam Daugavpils (Dinaburgas) cietoksnī dislocējās 4. Zemgales kājnieku divīzija.

[16] Līdz šim nav uz avotiem balstītu pierādījumu par minēto noteikumu, tas prasa papildus dokumentu izpēti.

[17] Valsts Zemes Bankas Daugavpils nodaļa atklāta 1929. gada 1. oktobrī 3. janvāra ielā 57 (tagad Vienības iela). 1938. gada beigās pabeigta jaunuzceltā nodaļas ēka Vadoņa ielā 16 (tagad Ģimnāzijas iela). (*Latgales Vēstnesis*, 1938. gada 8. jūlijs; *Iekšlietu Ministrijas Vēstnesis*, 1929.gada 1. oktobris.)

[18] Šeit P. Martinsons stāsta par 1944. gada jūliju, kad liela daļa pilsētas tika nopostīta Sarkanās armijas aviācijas bombardēšanas rezultātā. Otrā pasaules kara beigās Daugavpils bija viena no izpostītākajām pilsētām Latvijā.

[19] Lai nepieļautu tiltu uzspridzināšanu, Daugavas krastos vācu karaspēka speciālo uzdevumu daļas „Brandenburg 800" (izveidota diversijas aktu sagatavošanai un demoralizēšanas darbam Baltijas valstīs) kareivji, ģērbušies Sarkanās armijas karavīru formas tērpos, 1941. gada 26. jūnijā novērsa Vienības tilta uzspridzināšanu. Ir ziņas par karavīru apbedījumiem pie tilta Daugavas krastā. Kara laikā notika kritušo karavīru godināšana pie apstādījumiem Vienības ielas galā. 2007. gadā uz dambja, mainot elektroapgaismes stabus, atraktas divu Otrajā pasaules karā kritušo Sarkanās armijas formās ģērbtu karavīru mirstīgās atliekas (*Padomju Jaunatne*, 1946. gada 15. februāris; http://latgalesdati.du.lv (10.12.2014.)).

[20] Domāta Lāčplēša iela, kurā atradās Daugavpils 1. vidusskola (tagad Daugavpils Valsts ģimnāzija).

[21] Toreiz Vadoņa ielas un Lāčplēša ielas stūris, tagad Ģimnāzijas ielas un Lāčplēša ielas stūris.

Attēli:

• 2. Daugavpils pilsētas pamatskola (20. gs. 30. gadi) /Foto no Daugavpils Novadpētniecības un mākslas muzeja krājuma/←

• Nocietināja sistēma pie Daugavpils (Dinaburgas) cietoksņa (20. gs. 20.–30. gadi) /Foto no Daugavpils Novadpētniecības un mākslas muzeja krājuma/←

• Valsts Zemes bankas Daugavpils nodaļa Vadoņa ielā 16 (20. gs. 30. gadi) /Foto no Daugavpils Novadpētniecības un mākslas muzeja krājuma/←

• Degošā Daugavpils 1944. gadā. /Foto no Daugavpils Novadpētniecības un mākslas muzeja krājuma/→

• Daugavpils Otrā pasaules kara beigās. /Foto no Daugavpils Novadpētniecības un mākslas muzeja krājuma/→

• Vienības tilts Daugavpilī (20. gs. 20.–30. gadi) /Foto no Daugavpils Novadpētniecības un mākslas muzeja krājuma/→

Tas bija bezbērnu pāris. Skalbes kungs bija ar pliku pauri, to es atceros, un ļoti zinātkārs. Un viņš bija nonācis lejā paskatīties, kas notiek uz ielas, un viņš uzaicina mūs augšā pie sevis, un mēs paliekam viņa dzīvoklī. Un tad nākamās dienās mēs uzzinām, ka tie bēgļi, kas gāja un kas jau bija tajos vecticībnieku kāpostu laukos starp Grīvu un Kalkūniem, ka tur uzlido krievu lidmašīna un šauj uz bēgļu rindām. Un tur ir daži ievainoti un daži krituši arī. Nu, protams, ka mēs esam priecīgi un pateicīgi liktenim. Jā, mēs mācāmies vācu valodu ļoti strauji tanī pat mājā, kaut kur stāvu zemāk tur ir vācieši.. un mēs sazināmies ar viņiem ar auklu pastu no balkona uz balkonu lejā, un viņi mums tur sūta kaut kādus našķus atkal un.. tie pirmie vācieši... Un pēdējie vācieši ir Ainažu pagasta Lagastē, pie Mērniekiem, pie Salacas [upes], kur ir mazais bānītis. Un tā kā friči [vācieši] vēlējās, lai iedzīvotāji brauc uz Vāciju.. vecāki nebija ar mieru braukt uz Vāciju, un viņi sarunāja un brauca pie mammas jaunākās māsas[22], kas bija ieprecējusies Mērnieku skolā pie Salacas. Un mēs braucam tātad uz.. Jā, laikam tuvākā stacija bija Lagaste, jo tur bija radiņi sarunājuši.. tur kādā lauku mājā, kur mēs varētu dzīvot, un vecāki gāja lauku darbos, un mēs ar brāli gājām ganos. Un tagad jau ir [19]44. gada rudens, vācieši atkāpjas, mazais bānītis, sliežu ceļi ir uzspridzināti. Tiltu gan viņi neuzspridzināja. Tas bija dzelzs konstrukcijas dzelzceļa tilts, un tas visu laiku ir kalpojis un šodien kalpo kā braucamais tilts, tagad tas ir izremontēts. Un tagad lauku mājā ienāk divi oficieri.. es neatceros, kāpēc viņi ienāca, bet mēs it kā visa saime bijām mājās, pagalmā. Un viņi, kādēļ viņi atnāca? Vai atnāca padzerties vai vēl kaut ko, es neatceros. Bet saimniekiem bija ļoti labs ganu suns, ļoti labs, tāds drusku līdzīgs.. spicais, ir tādi balti un spalvaini. Un tas suns uzrēja uz tiem, uz tiem svešiniekiem. Un viņiem tas ārkārtīgi nepatika, un viņi noķēra suni. Nu tātad, ja suni var noķert cilvēks, tad tas suns nav nekāds briesmonis. Un tad viņi paņēma to suni un pakāra. Un kopš tā laika, lai gan es skaidri apzinos, ka valoda un kultūra nav vainīga, vācieši un vācu valoda pārstāja eksistēt priekš manis. Un es patiešām ļoti labi varu iedomāties un saprast arī krievu attieksmi pret vāciešiem, respektīvi, vienu zvērīgumu pret otru zvērīgumu... Nu jā, un tad mani lietuviešu draugi draudzējās jau tagad Padomju Savienības laikā, [19]70. gados, draudzējās ar vāciešiem no Demokrātiskās Vācijas. Viņi pat ir bijuši Rīgā pie manis un brauca ar laivām, un tad prasīja man kaut kādus padomus un punktus, un piedāvāja braukt uz Vāciju...

Visu laiku jums bija asociācijas ar piedzīvoto, vai ne?

Jā, protams, neraugoties uz to, ka es mācījos.. es jau zināju vācu valodu pietiekoši labi, es vidusskolā neturpināju mācīties vācu valodu. Es mācījos angļu valodu un latīņu valodu, lai gan tas pats angļu valodas skolotājs mācīja arī vācu valodu un [*smejas*] mana latīņu valodas skolotāja arī mācīja vācu valodu.

Bet, teiksim, pieredze ar padomju karavīriem? Padomju karavīri kara laikā.. jums bij kaut kāda saskarsme ar viņiem?

[*Ilgi klusē.*] A, jā, viņi *nofenderēja* [nozaga] mums zirgu vienu, tad lauku mājās... [*Klusi smiekli.*]

Tas bija pašā kara sākumā vai pēc tam, kad viņi otrreiz ienāca?

Otrreiz ienākot, ne pašā.. tanī laikā, es varbūt vairāk atceros to, kad tie oficieri ar savām *oficeršām* [oficieru sievas], kad tika tās bāzes nodibinātas un ka viņi iebrauca papriekš.

Uzreiz atmiņā ir tie stāsti par naktskleitām... [Smejas.]

Jā, jā, jā, tas bija!

Kombinaškām [naktskleitām]... Tas, tas tiešām bija, jā?

Bet tas tiešām ir fakts. Jo tas līmenis bija, nu, vismaz ar tiem, kur iznāca saskarties, tas bij ļoti, ļoti zems tomēr. Un tēvs stāstīja, pie viņa Armijas ekonomiskajā veikalā saimniecības preču nodaļā ienāk divas dāmas, divas oficieru madāmas, mēs jau arī laikam piesavinājāmies un saucām *oficeršas*. [..] Mums bija, mums pietiekoši augsts līmenis lietām, ko mēs ražojām un ko pārdevām, un viņas sevī priecājās pat tādiem metāla emaljētiem podiem, un viņas gudro, vai tajos varētu vārīt ēdienu? Bet kāpēc ir viena osa, tikai viens rokturis? Bet ir smuki podi.. smuki tie, tā kā katliņš cilindrisks, stāvām malām un vāciņš arī. Un viņas savā starpā sāka runāt, tiesa, vai tajā varētu vārīt ēdienu vai nē? Un tagad prasa pārdevējam. Un tēvs saka: „Protams, ka var vārīt, bet mēs lietojam citām vajadzībām to. Tie ir naktspodi." Ne mazāk perfekti kā pārējās lietas virtuvei.

Ar ko jums asociējas Daugavpils, vai ko jums pašam nozīmē šī vieta?

Nu kā, mana dzimtene [*smaida*]. Dzimtā puse. Protams, ka tas ir.. nu jā, un tad mēs ar Skalbes kungu, viņu interesēja dažādas lietas, un tad mēs gājām.. tikko jau beidzās šaušana un krievi tika padzīti, un vācieši jau pārņēma varu pilsētā, tad, protams, pirmais bija apstaigāt tagad gar Daugavmalu, kur nocietinājumi un.. pie Elektrospēkstacijas[23], tā bija nodegusi, un tur bija viens sadedzis zaldāts, un vai nu viņš bija ievainots, vai kā, bet viņš bija dzīvs sadedzis. Un tad tās no viņa.. tas ķermeņa stāvoklis, tas droši vien kaut kur ir palicis atmiņās. Un tad tie nabaga zaldāti, kas bija krievu zaldāti, kas gulēja Daugavmalā.. Nu ja, ta mēs bijām arī tajos čekas pagrabos.[24] Un nu tie gan bij pirmajā stāvā, tur kaut kur netālu, netālu no tilta, netālu no dambīša, tā konkrētāk neatceros.

Kādā sakarā jūs tur bijāt?

Nu tāpat, aiz tās ziņkārības. Tie kungi gāja, mēs ar brāli bijām līdzi. Tad, protams, bija šausmīga nekārtība, jo viss bija pa roku galam, tā, ka tiešām ir bēguši.. Un un tad.. nu jā, tad cietuma[25] pagalmā tika atrakti kapi, masu kapi, un cilvēki plūda uz turieni gan skatīties, vairāk gan meklēt savus piederīgos pazudušos.[26] Un, un tad es atceros, ka mēs arī tā kā ar brāli būtu gribējuši redzēt, ziņkārība, zinātkāre. Bet mūs nelaida. Nu un es domāju, ka varbūt pareizi arī to darīja. Un tad, es atceros tas.. tas tiešām bija neaizmirstams tāds skats, ka pa visu Vadoņa ielu tagad iet uz dambi, uz dambja pusi, pēc tam iet uz Jaunbūves pusi ebreju kolonna, ko dzen uz cietumu.[27] [*Ar izteiksmi.*] Tad tas bij baigi! [Pauze.] Jo galu galā viņi tak normāli cilvēki. Un mēs bijām uz ielas, un viens [ebreju] kungs nosauc tēvu vārdā. Tas tiešām baigi. Un pēc tam, pēc tam, kad bij tās zvaigznes, ka viņus nelaida [visā pilsētas teritorijā], ka viņiem jāstaigā pa ielas vidu, nevis pa ietvi.[28] Un tad tikai, es tikai atceros, ka mēs ar brāli vienai pazīstamai ebreju kundzei nopirkām kaut kāda *ēsmu* [ēdienu] veikalā, Rīgas ielas veikalā. To es atceros... Jā, tas ir.. tās vispār ir lietas, kam nevajadzētu atkārtoties. [*Ar vilšanos.*] Bet cilvēki jau nemācās no savām kļūdām.

Vai tikai tad, kad pāris reizes jau kļūdās ar vienu un to pašu kļūdu? Varbūt tikai tad?

Baidos, ka nē. Jo man ļoti labi māsa saka, tas ir.. ir tas teiciens, ka cilvēki mācās no savām kļūdām, un tad māsa piebilst: „Ja mācās." Tad lielākoties jau nemācās tomēr. [*Smaida*.] Nu jā, bet, ja paskatās visā pasaulē, kas notiek. Un atkal visi šie stulbie kari. Un arvien, arvien mežonīgāk, un vajadzētu it kā būt pasaulē, ka cilvēki attīstās, izglītojas.. un tad visas šīs idiotiskās spridzināšanās, tās pašnāvības un nerunāsim par mīnām un visām šitām tēmām... Tas, tas tiešām ir.. vai tiešām ir tik, tik stulbi paši. Nu nebūs taču tā. Nekur vairs nebūs tik labi, kā uz šīs zemes, kamēr mēs esam dzīvi.

Jūs ticat pēcnāves dzīvei?

Tas mani sevišķi nav interesējis, man vairāk interesēja šī.. [*apraujas doma*].

Šī diena?

Šī.. šī diena, jā.

Un jums vispār ģimene bija ticīga? Reliģiska ģimene?

Mēs esam kristīti luterāņu baznīcā, kristīti luterāņi, bet, kā vēlāk teica brālis, viņš esot protestējis, jo viņš kristīšanas laikā esot apčurājis mācītāju [*smieklī*]. Un es teicu, jā, es esmu kristīts pagāns, bet tā kā pagāni pēc vēstures, tad mēs gājām – nomazgājām pēc tam[29] [kristietību] [*smieklī*]. Un, un, jo.. nu kā tu vari ticēt kaut kam? Nu es tikai vienmēr domāju, jā, nu labi, pieņemsim, ka ir Dievs, pieņemsim. Tātad, ja ir Dievs, tad viņam vajadzētu būt vienam. Nē! Mans Dievs ir labāks par tavējo! Katoļu Dievs ir labāks par luterāņu Dievu! Visi šie kari, kas tad ir – zobens un krusts, ja? Viss! Un līdz pat šodienai, ja? Un tad ir tas Muhameds un pārējie dievi, ja?

Jā, vai tad ir viens Dievs, vai tad ir daudz to dievu, katram savs Dievs?

Nu jā, bet tas trakākais, ka manējais ir labāks par tavējo, ja? Un tūlīt – vai nu pa purnu [seju], vai duncis ribās.

Bet tātad ticība kaut kādam augstākam spēkam jums kaut kad bijusi?

Nē, nu droši vien, ka veiksmes un kaut kādi likteņa gājieni vai kaut kas tāds. Ir kaut kādas skaistas varbūt sagadīšanās, kaut kas [*smejas*], bet tādēļ nevajag jukt nost vai tur.. nu, protams, ka ir kaut kādas skaistas sagadīšanās. Tur var runāt par likteni. Bet es domāju – saprāta robežās.

[22]Marija Blate, dzimusi Pīpe (dzimusi 08.05.1911. Smiltenē, mirusi 05.10.1992.) – 20. gs. 30. gados sāka strādāt Mērnieku sešklasīgajā pamatskolā Ainažu pagasta Mērniekos, apprecējās ar skolas pārzini Augustu Blati (1905 – 1969). Vasarās skolas telpas bija brīvas, un Martinsonu ģimenes bērni tur bieži ciemojās arī pirms Otrā pasaules kara. (Zandas Zībiņas saruna ar Marijas Blates meitu Vizbulīti Mazzālīti 11.12.2014.)

[23]Daugavpils (Dvinskas) elektrostacija, uzcelta 1911. gadā Daugavas krastā. Cietusi Pirmā pasaules kara laikā, 1924. gadā atjaunota un darbojās ar pilnu jaudu. 1941. gada 26. jūnijā elektrostacijā izcēlās ugunsgrēks, bojājot ražošanas mašīnas pirmajā stāvā un katlu telpas. 1944. gada vasarā, īsi pirms vācu karaspēka atkāpšanās, uzspridzināta. (*Daugavpils Latviešu Avīze,* 1941. gada 12. augusts; Якуб, 3. (1998) *Даугавпилс в прошлом*. Daugavpils: A.K.A. 158. lpp.)

[24]Tā dēvētais Daugavpils čekas nams atradās ēkā Parka ielā (tagad Muzeja ielā 6). Ēka celta 1889. gadā kā divstāvu īres nams ar pagrabu. 1910. gadā ēkas pirmajā stāvā bija bērnudārzs, bet Latvijas brīvvalsts laikā tur izvietojās Polijas valsts Ģenerālkonsulāts. Pēc 1940. gada te bija Latvijas PSR Valsts Drošības komitejas (VDK) reģionālā nodaļa, Otrā pasaules kara laikā – nacistiskās Vācijas struktūras, pēc kara – atkal VDK, bet kopš 1995. gada – Daugavpils pašvaldības policijas iecirknis.

[25]Daugavpils pilsētas cietums „Baltais gulbis" Šosejas ielā (tagad Daugavgrīvas cietums 18. novembra ielā 66).

Attēli:

• Sagrautā elektrostacija 2. pasaules kara laikā /Foto no Daugavpils Novadpētniecības un mākslas muzeja krājuma/←

• Ebreju geto priekšpilsētas nocietinājumos (Grīva) (1941) /The Ghetto Fighters' House Archives website/ ←

• Ebreju sievietes ar bērniem Daugavas krastā (1941) /The Ghetto Fighters' House Archives website/←

[26]Laikraksts „Daugavpils Latviešu Avīze" vēsta, ka 1941. gadā, līdz ar vācu karaspēka ienākšanu, pēc vietējo iedzīvotāju iniciatīvas tika atraktas vairākas bedres aiz Daugavpils cietuma sētas. Kā izrādījās, tur bija apraksti padomju drošības dienestu nogalinātie pilsētas iedzīvotāji. Atradums aiz cietuma sētas lika domāt, ka daļa nogalināto ir apraksti arī cietuma pagalmā. Pēc pagalma virsējās kārtas norakšanas, bija uzietas vēl četras bedres ar nogalinātajiem. 1941. gada 18. septembrī nogalinātās un neatpazītās personas varēja apskatīt vietējie iedzīvotāji, kam bija pazuduši ģimenes locekļi vai tuvinieki. (*Daugavpils Latviešu Avīze*, 1941. gada 20. septembris.)

[27]1941. gada 29. jūnijā visiem ebreju izcelsmes vīriešiem tika pavēlēts pulcēties Vienības laukumā. Pēc tam kolonna tika dzīta uz Daugavpils cietumu. (Pēc muzeja „Ebreji Daugavpilī un Latgalē" datiem.)

[28]Vācu okupētajā Daugavpilī, tāpat kā citur, ebrejiem pavēlēja piešūt pie sava apģērba dzeltenas zvaigznes, lai tos varētu atšķirt no kristiešiem. Ebrejiem aizliedza izmantot pilsētas trotuārus un veikalus, kā arī tiem bija jāpārceļas uz geto, kas tika ierīkots Grīvā – Daugavas kreisajā krastā. (Barkovska, G., Šteimans, J. (2005) *Daugavpils vēstures lappuses*, 87. lpp.)

[29]Senie latvieši pēc tam, kad tika kristīti kristīgajā ticībā, kristietību atkal nomazgājuši Daugavā, lai atgrieztos pie savu senču kulta.

Ja mēs tā sākām, tad varbūt jūs varat izdalīt kaut kādus tādus zīmīgus posmus jūsu dzīvē, kas mainīja turpmāko dzīves gājumu? Vai kas ietekmēja jūsu turpmāko dzīvi? Kaut kādi zīmīgi notikumi, pavērsieni vai cilvēki?

Gadījumi?... Nejaušības?... [*Domīgi*.]

Vairāk nejaušības?

Nu, es saku, gadījumi, nejaušības arī... Nu jā...

Pievēršanās keramikai, pievēršanās mālam, kas tas ir?

Tā droši vien ir tīra nejaušība. Jo es.. kad mēs beidzām videni [vidusskolu], un vidusskolu es beidzu Alūksnē [1950. gadā], tad mēs klasē, lielajā, jauktajā klasē, kur bija zēni un meitenes.. varbūt no visas lielās klases toreiz saskaitīt varēja varbūt uz vienas rokas pirkstiem, kas skaidri zināja, ko mēs darīsim, kur mēs iesim mācīties tālāk. Vēlāk, kad mēs satikāmies pēc divdesmit gadiem, kad mums bija pirmā satikšanās klasei, tad izrādījās, ka ļoti daudzi gājuši tālāk vēlākā gaitā, ne tanī uzreiz [izvēlētā virzienā] pēc beigšanas. Un klasē bija pietiekoši labi izglītoti skolasbiedri.

Jūs saglabājat arī draudzību varbūt ar skolasbiedriem pēc tam?

Jā, mums bija ļoti labs klases vecākais[30], un viņš arī dzīvoja Rīgā. Viņš bija beidzis mehanizatorus, un līdz savai pat aiziešanai viņš bija riktīgs klases vecākais, viņš ar visiem uzturēja kontaktus, un mēs visi draudzējāmies arī ar mūsu klases audzinātāju. Ļoti jauka klases audzinātāja Erna Šteinberga.[31] Viņa aizgāja pavisam nesen, 92 gadu vecumā, pie pilna saprāta, un ļoti gaišs cilvēks.

Bet ir kāds cilvēks, kam jūs varbūt gribējāt līdzināties, kas jums bija autoritāte, kas jums daudz ko iemācīja? Vai kam bija kāda nozīme jūsu profesionālajā darbībā vai vispār dzīvē?

Droši vien, ka ir... Droši vien.

Varbūt kādu jūs varētu nosaukt?

Mammas brālis, kas bija paredzēts par krusttēvu. [Augusts Pīpe][32] bija skolotājs, mēs arī vēlāk sarakstījāmies. Viņš jau bija.. pēc kara Austrālijā bija ar sievu. Bet man bija ļoti labi skolotāji. Kaut kā.. kaut kā bija patrāpījies... ļoti labi.

Vidusskolas laikā?

Vidusskolas laikā, jā.

Varbūt arī kādu atceraties vārdā?

Mazsalacā angļu valodas skolotājs Jānis Pabriks,[33] matemātikas skolotāja Anna Mence...[34] Un Alūksnē pie skolotājas, pie Ernas Šteinbergas mājās mēs lasījām Zentu Mauriņu, Remarku, Čaka aizliegtās grāmatas. Mazsalacā – Hermanis Trops,[35] mākslinieks, un viņš bija zīmēšanas skolotājs, un viņš vadīja arī bibliotēku. Es daudz lasīju, es bibliotēkā daudz lasīju, un viņš mani uzaicināja, tādu čalīti.. [*apraujas doma*]. Viņi skolas brīvlaikā pulcējās skolā, viņš un daži vietējie mākslinieki, daži bija pašdarbnieki, arī brīvlaikos viņi zīmēja modeles. Un viņš uzaicināja mani, tādu čalīti, piedalīties tur. Viņš aicināja uz māju, tur rādīja savus [Mākslas] Akadēmijas darbus. Viņš bija beidzis scenogrāfiju. Un man liekas, ka viņam bija.. vai viņam bija tikko piedzimis ģimenē bērns, bet man likās, ka tā [viņa] kundze ir greizsirdīga, ka viņš draudzējas ar skolnieku. Un viņš man deva lasīt arī latviešu aizliegtos autorus, kā [Aleksandru] Grīnu...

Pa kluso...

No mājās bibliotēkas, no savas [*smejas*]. Nu, nu, tā...

Jūs jau jaunībā nebijāt dumpinieks kaut kādā jomā?

Es biju... Nē, dumpinieks es varbūt nebiju, bet es biju ļoti spītīgs.

Arī attiecībā uz sevi?

Jā... Kaut ko ja tev vajag, ja tu esi pārliecināts par to vai tur kaut kas jāizpilda... Nu jā, un, ja pieņemsim, ja es nokavēju kaut kuru autobusu vai ko, tad es varēju aiziet arī lielus gabalus kājām.

Bet spīts reizēm arī kaut ko labu var dot?

Nē, es nevainoju...

[30]Vilnis Harijs Epro (1930–2010) – lauksaimniecības inženieris, strādājis Latvijas Lauksaimniecības mehanizācijas un elektrifikācijas zinātniskās pētniecības institūtā.

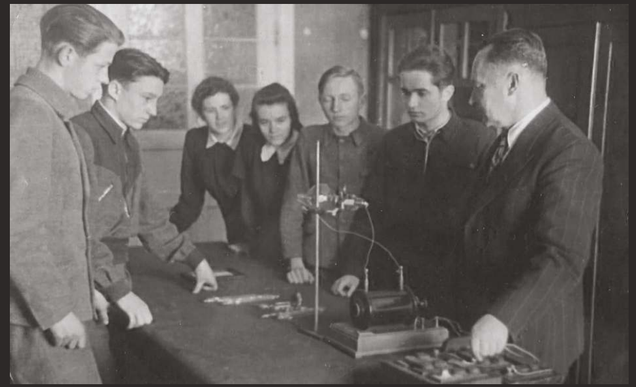
[31]Hildegarde Erna Šteinberga, dzimusi Lele (1912–2006) – no 1935. līdz 1952. gadam fizkultūras skolotāja Alūksnes vidusskolā, 1952. gadā pēc skolotājas tiesību anulēšanas pārceļas uz Rīgu, strādā Rīgas kartonāžas fabrikā. 1958. gadā skolotājas tiesības tiek atjaunotas. Līdz aiziešanai pensijā strādā Rīgas 47. vidusskolā par fiziskās audzināšanas skolotāju, vada skolēnu deju kolektīvus. (Bērziņa, V. Pa vizbulīšu atmiņu ceļu pār Saules tiltu mūžībā. *Alūksnes Ziņas*, 2006. gada 25. aprīlis.)

[32]Augusts Pīpe (1903–1990) – P. Martinsona mātes brālis, skolotājs.

[33]Jānis Pabriks (1916–1987) – vācu un angļu valodas skolotājs, Mazsalacas vidusskolā strādājis no 1942. gada, no 1946. līdz 1976. gadam bijis Mazsalacas vidusskolas direktora vietnieks mācību un audzināšanas darbā.

[34]Anna Mence (1915–2005) – matemātikas skolotāja, Mazsalacas vidusskolā strādājusi no 1937. līdz 1963. gadam.

[35]Hermanis Trops (1903 - ?) – mākslinieks un skolotājs. No 1932. līdz 1953. gadam Mazsalacas vidusskolā mācījis zīmēšanu, rasēšanu un mākslas vēsturi, vadījis skolas bibliotēku.

Attēli:
• Fizikas stunda Alūksnes vidusskolā 1949. gada 24. martā. No kreisās: Pēteris Martinsons, Ojārs Bērziņš, Ērika Nadziņa, Viorina Markoša, Imants Stilve, Juris Rauziņš, skolas direktors Artūrs Priede. /Foto no Mirdzas Leinertes arhīva/→
• P. Martinsona vecvecāku Natālijas un Augusta Pīpes bērni. No kreisās: Pēteris, Lūcija, Anna, Natālija, Augusts, Vilis, Aleksandra, Jānis, Marija (Ap 1913) /Foto no Veltas Moris arhīva/ →

Bet kas ir, kas bija tie labumi, ko jūs ieguvāt dēļ sava spīta?

Nu kā, nu kaut vai savu pārliecību tu nostiprini, un vairojas izturība arī. Tad daudz ko, daudz ko neņem vairs galvā.

Bet tas īsti vairāk traucēja vai palīdzēja dzīvē?

Nē, es domāju, ka tas viss palīdz, tas viss palīdz... Es tā, ir jau tā, ka uznāk kaut kādas atmiņas un tādas, tādas.. nu ne vienmēr iet tā, kad visu laiku var atcerēties un tas viss plūst un mainās...

Bet sākāt studēt jūs kur?

Arhitektos. Mums bija labs kurss.[36]

Tas jau bija kaut kad [19]50-to gadu sākumā?

[19]51. līdz [19]57. [gadam].

Un ar keramiku jūs sākāt nodarboties [19]63.[gadā]?

Jā! Lai gan mālus mīcījis es esmu bērnībā, ganos iedams. Es zināju, kur saimniecei vistas zogas dēt olas, un tad es ņēmu olas uz ganiem līdzi, jo saimniece nezināja tās vietas, un tad es iemīcīju olas mālā un cepu ugunskurā, jo es biju lasījis [Aleksandra] Grīna „Zemes atjaunotājus"[37] un tur bija pēc mēra laikiem palikuši (kā tur viņi izdzīvojuši) viens puika un meitene. Un tagad viņi saiet kopā un tad pirmā.. nu, viņiem kaut kas jāsāk arī ēst un iztikt, un pirmais, ko viņi noķer, ir ezis. [Ezi] izķidā un iemīca mālos, un cep ugunskurā, un pēc tam tur ņem to čaumalu, ņem to mālu nost un tur adatas visas ir salipušas iekšā tanī mālā. Un ar čaumalām bija tāpat, ka tās smuki nolobās un tad ola tiešām pilnīgi kā vārīta, kā cieti vārīta ola un ļoti skaists, sārtains tas zīmējuma tīkliņš uz tā baltuma, jo tā čaumala, protams, ka saplaisā.

Pirmā pieredze?

Nē, varbūt vispirmā ir, kad staigāju basām kājām pa māliem. Nu pēc lietus pa tādām mālainām vietām, paskatīties, kā bērni priecājās. Tikai vecāki tur apsauca: „Nu ko tu tur?"

Sasmērēsies.

Jā, jā, jā. Un vācu laikā pilsēta bija diezgan, diezgan izdegusi, arī tā centrālā daļa, un mēs diezgan daudz

[36] Ar kursabiedru Ivaru Bumbieru (dzim. 1931. g.) P. Martinsonam izveidojas draudzība mūža garumā. Abi draugi kopā ar kursabiedriem Visvaldi Čiksti (1931–1991) un Elmāru Salgusu (dzim. 1930. g.) 20. gs. 60. gadu pirmajā pusē aktīvi piedalās arhitektūras projektu konkursos. Bumbiers, Martinsons un Čikste kopā ar tēlniekiem Arvīdu Drīzuli (dzim. 1934. g.) un Tālivaldi Gaumigu (dzim. 1930. g.) 1966. gadā piedalās Latviešu strēlnieku pieminekļa konkursā, kur iegūst trešo prēmiju. I. Bumbiers bijis visu P. Martinsona nozīmīgāko personāliztāžu ekspozīcijas veidotājs. (Vanaga, A. (2008) *Latviešu sarkano strēlnieku piemineklis.* Rīgā: Studija; http://art.anazana.com/lv/zhurnals-studija/2008-13363/open-news:4581 (05.12.2014.); Zandas Zībiņas un Ivara Bumbiera saruna 19.01.2014.)

[37] Aleksandra Grīna romāns „Zemes atjaunotāji" (1939).

Attēli:
•P. Martinsons ar kursabiedriem (1957) /Foto no Valda Kalniņa arhīva/ ←
•Pēteris 1951. gada maijā Kangaros /No Mirdzas Leinertes arhīva/ →

draudzējāmies, mums bija tāda [kompānija].. tikāmies kopā dažāda vecuma [bērni] un.. dažāda tāda raiba sabiedrība. Un tur bija arī.. un vienu reiz tur bija arī leļļu teātris. Nezinu, kaut kāds labdarības leļļu teātris, nu kā, kā krieviem ir tādi *капустники*.[38] Ļoti, pietiekoši lieli humoristi un asprātīgi, arī par aktuāliem politiskiem notikumiem [jokoja]. Jā, tā arī arvien, tā drīzāk apskaužama tāda īpašība. Un tie viesojās vienreiz dienā tādā pagalmā tur. Un viņiem bija rokās vadāmā lelle, uz kātiņa bija galva. Un es biju pēc tam, pēc tā teātra acīmredzot, tas man atstāja iespaidu, un es biju vienu laiku, ilgāku laiku viens pats mājās, jo brālis bija saslimis un viņš Rīgā slimnīcā, un vecāki ar māsu bija aizbraukuši uz Rīgu, brālis nopietni bija saslimis, un es uztaisīju leļļu teātri savu. Protams, tās bija pasakas manā aranžējumā. Nu un es gāju no vecās spēkstacijas, no elektrostacijas, tur bij tāda maza, maza upīte, kur tecēja ūdens arī ziemā, un tur bija, tajos krastos, tur bija sarkanais māls, un es tur ņēmu mālu un mīcīju. Uztaisīju galvas lellēm no māla, tās izkaltēju un izkrāsoju ar akvareļa krāsām. Man senais draugs, skolasbiedrs, vienu tādu paņēma līdzi bēgļu gaitās, jo viņi ātrāk aizbrauca no Daugavpils uz Kuldīgu, uz Kuldīgas pusi, un pēc kara mēs satikāmies Rīgā. Un tad viņš teica: „Bet es nezinu, kur tā galva ir šodien." [*Smejas.*] Nu jā, un tad es biju lugas rakstnieks, es biju mākslinieks, es biju aktieris, un mans senais draugs bija tehniskais darbonis – mainīja dekorācijas, gaismoja krāsainām gaismām dažādām – nu vajadzēja tur pēc tiem notikumiem.

Kas bija skatītāji?

Skolasbiedri...[*Smaida.*][39]

Bet šeit, teiksim, no Daugavpils posma ir kaut kādi cilvēki, draugi varbūt bērnības, ar ko jūs vēl vēlāk uzturējāt vai joprojām uzturat kontaktus?

Jā, ir, ir. Es saku, ir mans klasesbiedrs, senais draugs Rīgā, un mēs vienu reizi gadā satiekamies vai sazvanāmies.

Kā viņu sauc?

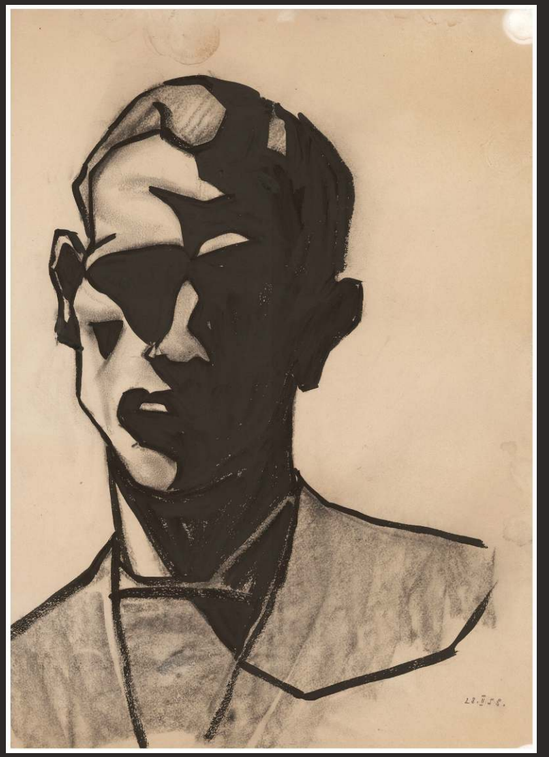
Almārs Bērzonis.[40] Viņam Rīgā ir mājiņa. Bet laikam mēs no klases bijām tikai kādi četri, pēcāk kas satikāmies Rīgā. Vēl tāda

[38] Amatieru (parasti šauram draugu lokam) priekšnesums, kas balstās uz humoru un satīru.

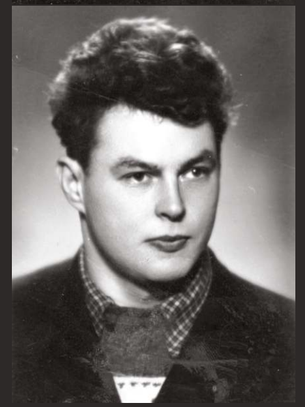
[39] Almārs Bērzonis atceras, ka ieejas maksa uz pirmizrādi bija caurspīdīgie, krāsainie konfekšu papīriņi, kas bija nepieciešami izrādes izgaismošanai. Galvenais tēls izrādē bija Lankadricu Ella – raganai līdzīgs radījums. (Almāra Bērzoņa un Zandas Zībiņas saruna 07.12.2014.)

[40] Almārs Bērzonis (dzim. 1931. gada 3. oktobrī) – zinātnieks, P. Martinsona draugs, no 1938. līdz 1943. gadam klases un sola biedrs Daugavpils pilsētas Kr. Valdemāra pamatskolā.

Attēli:
• Pēteris Martinsons (1957) /No DMRMC kolekcijas/←
P. Martinsona pašportrets (1958) /No DMRMC kolekcijas/→

Žanete Jakobsone.[41] Viņa strādāja par skolotāju. Nu jā. Jo tā ir, tas karš izšķir. Nu jā, mēs tad, kā meklējām tā, kas vēl no klases ir kaut kur. Nu kā, kad sākām studēt, tad tā...

Un tagad cilvēki, kas jums saistās ar Daugavpili, tagad mūsdienās, šajā laikā?

Tie ir mani bijušie audzēkņi, kaut vai Mairita [Folkmane],[42] Līga Čible[43] un arī [skolasbiedrs] Pēteris Žodžiks,[44] [kas] bija Rīgā pēcāk. Man liekas, viņa dēls studēja arhitektūru. Viņš pats – nezinu – ir vai bija mehāniskas ievirzes, pa mehānikas līniju.

Bet jūs nosauca par godu tēvam, jā?

Kā, lūdzu?

Jūs nosauca par godu tēvam?

Jā, bet mans tēvs arī bija Pētera dēls.

Tas jau tā dzimtā bij iegājies?

Acīmredzot. Un tāpēc man vecāki ielika otro vārdu – Ilmārs. Trīsdesmitie gadi, tas ir skandināvu literatūras uzplaukums Latvijā, tulkotās literatūras uzplaukums.

Tā ietekmē...

Nu jā... [*Smejas.*]

Bet oficiāli šis vārds arī [tika lietots] vai nu tā netika lietots Ilmārs Pēteris?

Dzimšanas aplieciībā tas bija, bet krievu laikā tas netika atzīts, bet pēc tam es par godu vecākiem [pieņēmu] un dzimtsarakstu birojs atsūtīja to apstiprinājumu, un tagad man ir divi vārdi, jo brālim un māsai nav, jo viņiem.. [*apraujas doma*], bet acīmredzot ar to, ka visi tie Pēteri Martinsoni un tad, lai var atšķirt.

Kurš ir kurš?

Nu jā.

Bet pirmo dēlu tomēr par Zigurdu nosauca.

Jā. Es padomāju, tā arī ir skandināvu literatūra. [*Smaida.*]

Un māsa – tas jau ir kaut kas latvisks – Mirdza.

Nu jā.

Jūsu pirmā darbavieta? Kur jūs strādājāt?

Pēc beigšanas. [*Pauze.*] Mēs beidzām.. mēs bijām divdesmit.. mēs iestājāmies divdesmit pieci kursā, un man liekas, ka mēs bijām divdesmit septiņi, jo dažas meitenes pārnāca no augstāka kursa, kad jau radās ģimenes. Un mums [kad beidzām studijas] bija [piedāvātas] tikai trīs arhitekta vietas: Omskā, Tomskā un Molotovā. Un Latvijā tās bija tikai uz būvēm. [..] Divi puiši neparakstīja tos norīkojumus, un līdz ar to viņi bija uzreiz ārpus likuma, tas ir viņus vairs nekonsultēs, viņiem būs grūtības ar [diplomdarba] aizstāvēšanu un viss. Nu beigās jau viņi kaut kur, kaut ko tomēr parakstīja, lūk, tā, un beidza arī. Un es parakstīju Ventspilī par kaut kādu darba vadītāju. Un es aizbraucu uz Ventspili, es nezinu, kas tas bija par kantori, es vairs neatceros, darba vadītājs bija latvietis, inženieris, un viņš teica, ka.. [*doma apraujas*] nu jā, un kadru daļas vadītāja, tā man piedāvāja *койкоместо в общежитии* [gultasvietu kopmītnē], un es atteicos no tās vietas. Un tad tas darba vadītājs teica: „Tas ies caur tiesu." Es teicu: „Lai iet." Un neaizgāja caur tiesu. Es nezinu, kāpēc? Nu, sagadījās! Liktenis varbūt. Un tad, kā es iekūlos tanī [organizācijā]? Bija tāda organizācija, kādreiz bija tāda būvmateriālu fabrika un bija tāds projektēšanas kantoris pie tās fabrikas.[45] Tur direktore bij Muha un vietnieks – inženieris un keramiķis-tehnologs – tāds Kalniņš Mārtiņš, man liekas, Kalniņš.[46] Viņa meita ir Violeta Jātniece,[47] tā keramiķe tāda. Un viņi mani pieņēma, jeb viņš mani pieņēma tur un neprasīja nekādus norīkojumus, neko, jo visur citur praktizēšanos institūtos.. [*doma apraujas*] un es jau biju uzdienējis līdz kādam inženierim jau ar tādu cietu algu. Nu jā, un Valdis, mans kursabiedrs Valdis Kalniņš,[48] tas dabūja galvenā arhitekta vietu Daugavpilī. Nu un pēc tam man vecāko kursu draugi paziņoja, ka projektēšanas institūtā[49] ver vaļā jaunu nodaļu – mazmājiņu nodaļu, respektīvi

[41] Irēna Žanete Roze, dzimusi Jakobsone (dzim. 1931. gada 7. maijā) – skolotāja, P. Martinsona klases biedrene Daugavpils pilsētas Kr. Valdemāra pamatskolā.

[42] Mairita Folkmane (dzim. 1970. g.) – keramiķe, pedagoģe. P. Martinsons bija viņas bakalaura darba „Mozaīka" (1997) un maģistra darba „Divas patiesības" (1999) vadītājs.

[43] Līga Čible (dzim. 1968. g.) – keramiķe, Daugavpils pilsētas galvenā mākslinieka vietniece.

[44] Pēteris Žodžiks (1931–2003) – P. Martinsona skolasbiedrs Daugavpils pilsētas Kr. Valdemāra pamatskolā. Studējis Latvijas Valsts universitātē, atskaitīts, iespējams, vecāku izcelsmes dēļ, visu darba mūžu strādājis par šoferi. Pētera Žodžika dēls Imants Žodžiks (dzim. 1955. g.), arhitekts, Latvijas lata banknošu dizaina autors. (Imanta Žodžika un Zandas Zībiņas sarakste 15.12.2014.)

[45] LPSR Būvmateriālu rūpniecības ministrijas Centrālās zinātniski pētnieciskās laboratorijas (krievu valodā: ЦНИЛ – Центральная научно исследовательская лаборатория) konstruktoru birojs.

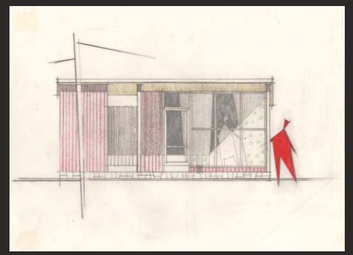
[46] Mārtiņš Kalniņš (1911–1994) – inženieris, keramikas materiālu tehnologs.

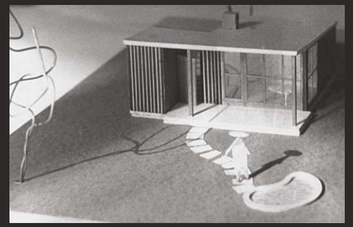
[47] Violeta Jātniece, dzimusi Kalniņa (dzim. 1939. g.) – keramiķe.

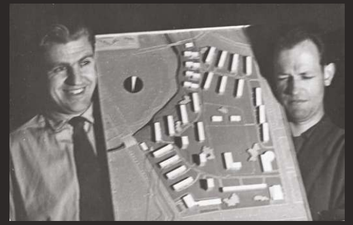
[48] Valdis Kalniņš (1932 –1984) – arhitekts, no 1961. līdz 1984. gadam Daugavpils pilsētas galvenais arhitekts. (Lejnieks, J. (1995) *Mākslu un arhitektūra biogrāfijās*. 1. sēj. Rīga: Latvijas enciklopēdija. 239. lpp.)

[49] Latvijas Valsts pilsētu celtniecības projektu institūts.

Attēli:
- Almārs Bērzonis (1951) /No Almāra Bērzoņa arhīva/ ←
- Žanete Jakobsone (Irēna Žanete Roze) (1951) /No Almāra Bērzoņa arhīva/←
- Dārza mājiņu fasāde. P. Martinsona rasējums (20. gs. 60. gadu sākums) /No Birutas Burčikas arhīva/ →
- P. Martinsona veidots dārza mājiņas makets (1960) /No Mirdzas Leinertes arhīva/ →
- Arhitekti Arvīds Ceļadoma un Pēteris Martinsons (1958) /No Mirdzas Leinertes arhīva/ →

individuālo dzīvojamo māju projektēšanas nodaļu, ko vadīs tāds Boriss Ozols,[50] kas bija varbūt, manuprāt, kādus astoņus gadus vecāks par mani. Un tad es pieteicos tur un mani paņēma un neprasīja neko, neko vairs, jo es jau nāku no kaut kādas citas darbavietas. Nu jā, un tad no tā kantora (tas kantoris jāpaskatās Rūtas Muižnieces grāmatā[51]), un tad tikai tanī [iepriekšējā] kantorī tie [saka]: „Un kā tu aizej uz zemāko algu? Tev jau ir kaut kādi tie, cik tur tie rubļi bij. Un tu aizej uz kaut kādu tur, kaut kādiem astoņdesmit rubļiem?"

Neizpratnē.

Nu jā, bet tas bija ļoti interesants laiks arī. Un tas bija tāds [laiks], kad atdzima individuālie projekti.. kā jau tas ir arī tanīs.. it kā plānveidīga saimniecība, tāpat bija kaut kādi izrāvieni tādi, nejaušības, droši vien atkal [*smejas*]. Tur kaut kas bija vaļīgāks, palaida vaļīgāku [attieksmi], lūk, tā. Nu jā, tur bija iespēja arī saskarties ar māliem, un es tur kaut ko paveidoju, jo tur bija krāsniņas, kurās varēja kaut ko izdedzināt paralēli. Ā, un tanī laikā, pēc beigšanas, tad es aizgāju uz alpīnistiem. Tad es sāku trenēties kāpt kalnos.[52] Un tad pavisam nejauši satiku vienu paziņu, tēlnieku Tālivaldi Gaumigu,[53] uz ielas, un viņš saka, ka viņš iet uz [Latvijas Mākslas] akadēmiju dibināt dizaina nodaļu. Un viņš teica: „Nāc manā vietā uz Lietišķo skolu [Rīgas Lietišķās mākslas vidusskolu]." Un tanī laikā, ja tu strādāji kaut kādu tādu darbu, tu varēji uz pusslodzi strādāt papildus mācību darbu par kādas skolas skolotāju. Un tad es strādāju divās darbvietās, man bij projektēšanas institūts un Lietišķā skola. [..] Lietišķajā skolā es strādāju metālapstrādes nodaļā, un tas bija mācību kompozīciju projektēšana, mazo formu projektēšana. Un tad es tiešām biju ļoti aizrāvies ar kalniem. Vislielākās aktivitātes ir vasarā un man piedāvāja skolā pilnu slodzi, un es piekritu kalnu dēļ.[54]

Jo vasaras ir brīvas?

Jo brīvāka vasara, salīdzinot ar projektēšanu. Un projektēšanā tieši vasaras otrā pusē ir varbūt vissaspringtākais darbs. Nu jā. Un tad skolā es sadraudzējos ar blakusnodaļām. Mums darbavieta bija.. Lietišķā skola bija trīs vietās Rīgā, pa trim mājām dažādām. Lāčplēša ielā, kur bija metāls, tur bija keramiķi, koks un vēl dekoratīvie tēlnieki.[55] Nu un tad bija viena kolēģe [keramiķe Rita Einberga[56]], mēs draudzējāmies, un viņa man deva glazūras. Tur bija ļoti grūti dabūt mālu, ja tu nebiji [Mākslinieku] savienības biedrs

[50]Boriss Ozols (1919–2000) – arhitekts.

[51]Muižniece, R. (2006) *Cita pasaule. Pēteris Martinsons*. Rīga: Galerija „Daugava".

[52]P. Martinsons pirmo reizi kalnos dodas 1957. gadā. Kā alpīnistu pārstāvis no 1961. gada darbojies BASB „Daugava" Republikāniskā tūristu un alpīnistu kluba valdē. (Zablovskis, E., sast. (1997) *No Oliņkalna līdz Everestam.* Rīga: Apgāds „Jāņa sēta".)

[53]Tālivaldis Gaumigs (dzim. 1930. g.) – tēlnieks, Rīgas Lietišķās mākslas vidusskolas pedagogs (1956–1962). 1961. gadā izveidojis Latvijas Mākslas akadēmijas Metālmākslas un rūpnieciskās mākslas nodaļu, bijis ilggadējs tās vadītājs.

[54]Ieraksts P. Martinsona darba grāmatiņā liecina, ka Rīgas Lietišķās mākslas vidusskolā viņš pieņemts darbā 1962. gada 28. augustā.

[55]Metālapstrādes, keramikas, kokapstrādes un dekoratīvās tēlniecības nodaļas.

[56]Rita Einberga (1921–1979) – keramiķe.

Attēli:
• Kaukāzs (1961) /No Teodora Niguļa arhīva/←
• Oliņkalnā 1962. gada pavasarī. /No Mirdzas Leinertes arhīva/→

un tu nebiji profesionāls [keramiķis]. Un tā es sāku. Un tad *lietišķā* skolā Žūriņš, tad jau skolu vadīja Imants Žūriņš[57] (viņam šopavasar bija deviņdesmit gadu), un viņam [skolā] bija vairāki arhitekti. Viņam bija Marta Staņa,[58] strādāja *lietišķā* skolā, tad bija Georgs Barkāns,[59] nu tie vecāki par mani, tad es, Ivars Bumbiers,[60] Oļģerts Ostenbergs.[61] Nu jā, Barkāns skolā sāka taisīt tekstilu, ļoti labus gobelēnus, krāsainus, jo Barkāns.. nu vispār jau arhitekti.. viņi jau tomēr ir spiesti arī kaut ko taisīt, akvareļus [gleznot], zīmēt un [ir] ne jau tikai tehniskais darbs un tehniskā domāšana. Un Barkāns arī paralēli vienu laiku studēja gleznecību un arhitektūru, bet to ir ļoti [grūti apvienot], tā ir ļoti smaga programma. Un tātad un tad arhitektūra to.. [viņš] pameta to gleznecību, bet tas kaut kur bija.. [*apraujas doma*]. Nu jā, padomju laikā viskontrolētākās nozares bija gleznecība, tēlniecība un grafika. Un lietišķā māksla – tā nav māksla.

Neņēma pa pilno to.

Tiešām neņēma pa pilnu. Un tieši tur varēja izpausties [*smaida*]. Un tagad būs (Barkāns aizgāja pirms laikam pāris gadiem, un kundze[62] palika), un būs tagad liela izstāde Cesvaines pilī, izdegušajā daļā no [2013. gada] 10. maija līdz 27. septembrim, liela izstāde[63]... Nu jā, un tā kā mēs bijām Arhitektu savienībā, Arhitektu savienības biedri.. un mans kursabiedrs un draugs [Ivars Bumbiers] taisīja ļoti labus akvareļus un zīmēja, viņš teica: „Sarīkosim izstādi Arhitektu namā." Nē, viņš teica man: „Sarīko izstādi Arhitektu namā." Un es teicu: „Ar tevi kopā, ar tavām eļļas gleznām", jo viņš sāka taisīt eļļu tanī laikā. Un tad mēs uztaisījām [19]64. gadā tā kā tādu kopīgo izstādi Arhitektu namā.[64]

Tā bija jūsu pirmā izstāde?

Jā. Protams, ka es aiznesu ielūgumu Žūriņam, tad Žūriņš bija ļoti neapmierināts ar mani [*smejas*]. Nu kā, es taču esmu no ielas! Viņa sieva ir profesionāla keramiķe,[65] viņš teica: „Par agru" jeb „Par ātru", vai nu kaut ko tādu.

Bet atnāca uz izstādi?

Nē [*smaida*]! Uz visām izstādēm jau nav jāiet. Es jau ar neeju uz visām izstādēm, un uz atklāšanām es arī ļoti bieži neeju. Uz izstāžu atklāšanām. Tagad var iet uz izstāžu atklāšanu tanī... Rīgas Domes tanī pazemē, ko es saucu par „garāžu" – vietu, ko sauc literatūrā par Mākslas telpu.

[57]Imants Žūriņš (1923–2014) – pedagogs, gleznotājs, Rīgas Lietišķās mākslas vidusskolas direktors (1959–1985).

[58] Marta Staņa (1913–1972) – arhitekte, pedagoģe Rīgas Lietišķās mākslas vidusskolā (1953–1959). (Apsītis, V. (2000) *Māksla un arhitektūra biogrāfijās*. 3. sēj. Rīga: Preses nams. 96. lpp.)

[59]Georgs Barkāns (1925–2010) – arhitekts, tekstilmākslinieks, pasniedzējs Rīgas Lietišķās mākslas vidusskolā (1961–1986). (Lamberga, D. (1995) *Māksla un arhitektūra biogrāfijās*. 1. sēj. Rīga: Latvijas enciklopēdija. 45.-46. lpp.)

[60]Ivars Bumbiers (dzim. 1932. g.) – arhitekts, pedagogs Rīgas Lietišķās mākslas vidusskolā (1966–1970).

[61]Oļģerts Ostenbergs (1925–2012) – arhitekts.

[62]Dzidra Ozoliņa – Barkāne (1922–2014) – arhitekte, Georga Barkāna dzīvesbiedre un radošā mantojuma glabātāja.

[63]Georga Barkāna piemiņas izstāde "À mon seul désir / Mana vienīgā griba" Cesvaines pilī (10.05.2013. – 27.09.2014.).

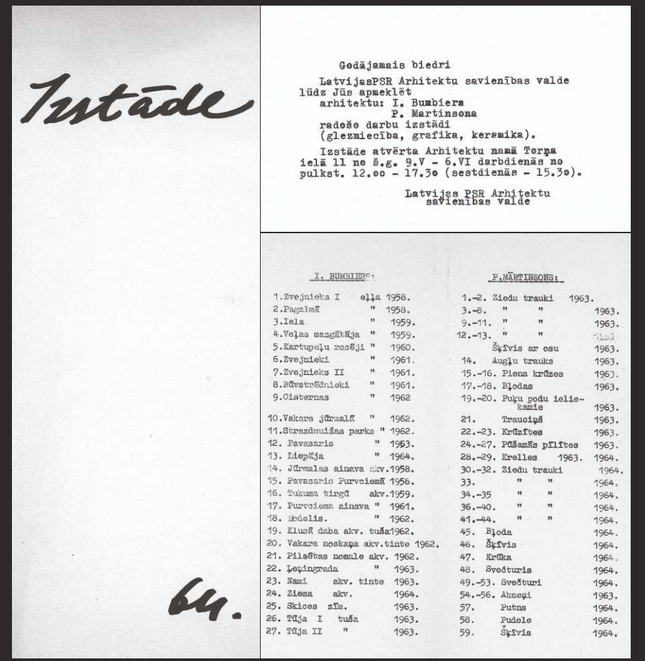
[64] Latvijas Arhitektu savienības mītnes vietā Rīgā, Torņa ielā 11.

[65]Ausma Žūriņa (dzim. 1926. g.) – keramiķe, pedagoģe Rīgas Lietišķās mākslas vidusskolā (1954–1989), Keramikas nodaļas vadītāja.

Attēli:

• Studiju biedri Ivars Bumbiers un Pēteris Martinsons Krustpilī (1955) /No Ivara Bumbiera arhīva/←

•Ivara Bumbiera un Pētera Martinsona 1964. gada izstādes ielūgums un darbu saraksts /No Ivara Bumbiera un DMRMC arhīva/→

Izstāde

64.

Godājamais biedri

LatvijasPSR Arhitektu savienības valde lūdz Jūs apmeklēt arhitektu: I. Bumbiera
P. Martinsona
radošo darbu izstādi (glezniecība, grafika, keramika).

Izstāde atvērta Arhitektu namā Torņa ielā 11 no 8.g. 9.V - 6.VI darbdienās no pulkst. 12.oo - 17.3o (sestdienās - 15.3o).

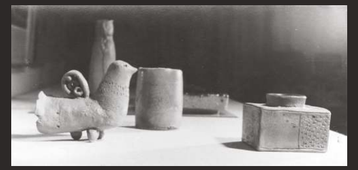
Latvijas PSR Arhitektu savienības valde

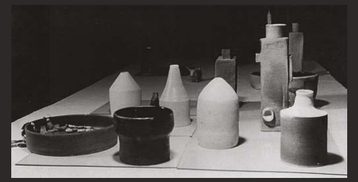
I. BUMBIERS:

1. Zvejnieka I	eļļa	1958.
2. Pagalmā	"	1958.
3. Lela	"	1959.
4. Veļas mazgātāja	"	1959.
5. Kartupeļu rasēji	"	1960.
6. Zvejnieki	"	1961.
7. Zvejnieka II	"	1961.
8. Sūvētāji	"	1961.
9. Cisternas	"	1962
10. Vakara jūrmalā	"	1962.
11. Strazdumuižas parks	"	1962.
12. Pavasaris	"	1963.
13. Liepāja	"	1964.
14. Jūrmalas ainava	akv.	1958.
15. Pavasaris Purviemā		1958.
16. Tukuma tirgū	akv.	1959.
17. Purviema ainava	"	1961.
18. Skolēns.	"	1962.
19. Klusā daba akv. tušā		1962.
20. Vakara noskaņa akv.tinte		1962.
21. Pilsētas nomale akv.		1962.
22. Ļeņingrada	"	1963.
23. Nami akv. tinte		1963.
24. Ziema akv.		1964.
25. Skices zīm.		1963.
26. Tūja I tuša		1963.
27. Tūja II "		1963.

P.MĀRTINSONS:

1.-2. Ziedu trauki		1963.
3.-6. "	"	1963.
9.-11. "	"	1963.
12.-13. "	"	1963
Šķīvis ar sēu		1963.
14. Augļu trauks		1963.
15.-16. Piena krūzes		1963.
17.-18. Ēlodas		1963.
19.-20. Puķu podu ielikšanā		1963.
21. Traukiņš		1963.
22.-23. Krūzītes		1963.
24.-27. Pūšamās pīlītes		1963.
28.-29. Krelles	1963.	1964.
30.-32. Ziedu trauki		1964.
33. "	"	1964.
34.-35 "	"	1964.
36.-40. "	"	1964.
41.-44. "	"	1964.
45. Ēlodas		1964.
46. Šķīvis		1964.
47. Krūka		1964.
48. Svečturis		1964.
49.-53. Svečturi		1964.
54.-56. Akmeņi		1963.
57. Putns		1964.
58. Pudele		1964.
59. Šķīvis		1964.

Birža?

Nē, Rīgas mākslas telpa. Tā ir pazeme zem Rīgas Domes. Un tur Mākslinieku savienības biedriem arī jāmaksā par biļetēm, viņi nevar iet par brīvu ar savienības biedru karti [*smejas*].

Kā? Pēc kāda principa jūs izvēlaties, vai iet uz izstādi vai neiet uz izstādi?

Nē nu, izstāde[66] nav priekš darbu apskatīšanas. Tur neko tu nevari redzēt. Izstāde ir satikties ar publiku, pagrozīties, iedzert, nu [smejas], bet redzēt tur neko nevar izstādē.

Tad ir jāiet, kad...

[*Pārtraucot.*] Jāiet tad, kad tev ir laiks un tu gribi tiešām redzēt.

Un par jūsu pirmo izstādi pēc tam bij kaut kādas atsauksmes? Reakcija?

Ne tikai atsauksmes, bija apspriešana. Un bija, kā šodien to saka, skandāls bija milzīgs! Jo keramiķi bija vienā pusē, un otrā pusē bij arhitekti un [*pauze*]. Un keramiķi uztraucās par to, ka ir ļoti daudz kantainu lietu, un tad bez sarunāšanas cēlās augšā viens arhitekts un varētu teikt arī draugs [Teodors Nigulis[67]], bet vecāks par mani. Un viņš teica, ka viņš mēģināja aizstāvēt ne tikai manu profesiju, bet arī arhitekta profesiju, un kas ir pirmais? Ķieģelis – arī keramika. Tas ir kantains. Bet man patīk, teiksim, tautas māksla, un ne tikai, ne tikai mūsējā, bet pasaules tautas māksla. Un es esmu pietiekoši daudz nu arī varbūt interesējies un skatījies, un iespaidojies. Un mums ir, mums vēl ir kādi tādi [labi] darbi tautas mākslā, keramikā. Tā kā.. nu jā. Nu un tad es.. nu un tad es varbūt kļuvu pazīstamāks [*smaida*] un sāku vairāk pievērsties māliem.

Bet tad sākumā.. Sanāk, ka sākumā keramiķu vidē jūs tā ar pirmo izstādi netikāt atzīts, ja? To vietu nācās izcīnīt?

Nu.. Man liekas, ka es pietiekoši ilgi netiku atzīts, jo, ja es uz kaut ko pretendēju, tad bija [tā], ka priekšroka būs Mākslinieku savienības biedram. Un es nebiju Mākslinieku savienības biedrs, jo es biju ienācis keramikā no ielas.

Tādus viņi nepieņēma?

Bet.. nu, tur jau ir arī.. tas varbūt ir cilvēku dabā, kā veidojas tās cunftes un kaut kur tās biedrības, tie kolektīvi... Un skola, skolā jau arī ir tāpat kā, teiksim, kā ģimene, tā ir kā kaut kāda šūniņa. Taču arī ģimenē ne tik viegli pieņem. Nu, nu citus ne tik viegli jau pieņem. Vai nu tos pašus audžubērnus un tādus... Un, protams, ja mēs mācāmies skolā, esam beiguši kopā, mācījušies, esam kopā auguši, kopā brieduši, kopā strīdējušies vai spēlējušies. Un tagad viens tur no kaimiņiem grib ienākt mūsu kolektīvā. Tas, man liekas, kā pie cilvēkiem tas ir.. nemaz nav, tas nemaz nav tik vienkārši, ja? Bet... Nu jā, bet es nežēlojos. Nē, nē, viss ir labi!

Un jūsu otrā izstāde? Kāds starp pirmo un otro izstādi bija šis laika posms?

Jā, otrā izs[tāde]... Nu šī ir pirmā parādīšanās, ja. Tā jau ir dalīta izstāde, jo tā ir kopā tāda [veidota]. Bet īsti tāda vienam pašam pirmā izstāde bija [19]71. gadā. Un tā bija [Latvijas] Mākslinieku savienības telpās, [Mākslinieku namā] Daugavmalā.[68] Nu un toreiz nebija tik populāras viena cilvēka izstādes. Keramikā tāda bija tikai bijusi Kruglovam, profesoram, Kruglovam.[69] Tāda izstāde vienam pašam.. vienmēr bij pa vairākiem kopā, trīs cilvēki vai divi. Un man arī pielika [Mākslinieku] Savienība klāt vienu lietišķo grafiķi. Un man draugi teica: „Un tu piekriti?" Es teicu: „Jā, nu tad jau redzēs." Jo man ir pārliecība, ka var dažādas lietas, tas nav tik viegli, bet var salikt kopā vienā, nu izstādē vai vienā pasākumā. Tas nav tik viegli. Un kādas pāris nedēļas pirms atklāšanas man pēkšņi zvana tas Mākslinieku savienības pārstāvis, toreiz kuratori tie nebija, viņi bija [*klepo*], viņus sauca kaut kā citādāk, tos, kas atbild par lietišķo mākslu. Viņš man zvana un saka: „Ko mēs tagad darīsim?" Tas [otrs mākslinieks] ir atteicies un tik ātri nevar dabūt nevienu vietnieku, ko tagad pielikt, ka man tagad izstāde izjuks. Es teicu, ka nekas neizjuks, kad man ir pietiekoši daudz darbu. Un.. un.. un atkal, [kas] tas ir? Nu, kas tas ir? Liktenis? Nejaušība? Sagadīšanās? Un es uztaisīju to izstādi. Un tur bija.. tur bija pietiekoši interesanti. Es uzaicināju savu draugu [Ivaru Bumbieru] par izstādes iekārtotāju, un es varēju būt tikai transporta strādnieks viņam. Un viņš tagad darbojas, strādā, un pēkšņi ienāk viens kungs, krieviski runā un saka, ka viņam (nestādās priekšā un droši vien nestādās ne viens, ne otrs, bet tas viens taisa manu izstādi,

[66] Šeit domāta izstādes atklāšana.

[67] Teodors Nigulis (dzim. 1923. g.) – arhitekts, alpīnists.

[68] Pētera Martinsona personālizstāde Latvijas Mākslinieku savienības Mākslinieku namā (1971).

[69] Georgs Kruglovs (1905–1984) – keramiķis, ilggadējs Latvijas Mākslas akadēmijas Keramikas nodaļas vadītājs. (Kučinska, V. (1996) *Māksla un arhitektūra biogrāfijās*. 2. sēj. Rīga: Latvijas enciklopēdija. 48. lpp.)

Attēli:
•Ivara Bumbiera un Pētera Martinsona 1964. gada izstādes ekspozīcija /No Ivara Bumbiera un DMRMC arhīva/ ←
•Pēteris Martinsons savā dzīvoklī – darbnīcā (20. gs. 80. gadi) /Laimoņa Stīpnieka foto/ →

tas ir fakts, tas ir zināms, bet tas otrs kungs.. mans draugs nezin to otro kungu, kas ir atnācis), un tas krieviski runājošais kungs saka: „Nē, šitos darbus nevar izstādīt." Man ir divi gabali no tiem [darbiem], viens ir tas lielākais, tas „Domātājs" un otrais šitais mazākais, tumšais [„Aizvainotais"]. Bet tas lielākais, tas ir, tas varētu būt jau no tā laika. Un tādi man bija vairāki un viens pat man bija tāds divmetrīgais, tāds un.. Un viņš saka: „To nesapratīs, tauta to nesapratīs." Un mans draugs viņam pietiekoši asi atbāž: „Tad jau redzēs." Kā viņš var...

Spriest.

Kā viņš var spriest, jā, tādu. Izrādās, ka tas bija Mākslinieku savienības partorgs.[70]

Izlūkos nāca.

[*Smejas.*] Nu tā. Un izstāde... Jā, un izstāde pēc tam aizgāja nākamā gadā kā ceļojošā izstāde Tukumā, Kuldīgā, Ventspilī, Talsos.[71]

Tad jau tomēr saprata. Bet jums kādreiz bija šajos padomju gados nācies, ja tā var teikt „ciest no ideoloģijas"?

Jā, nu protams! Es biju.. es biju vieninieks. Man ģimenes nebija, man bērnu nebija – tātad ķīlnieku man nav. Es zināju valodu, un man bija pietiekoši varbūt liela sarakste arī, un es netiku tik viegli laists uz kaut kādiem saietiem. Nu, nu kaut vai [19]85. gadā es esmu uzaicināts uz Ameriku, uz simpoziju.[72] Un tur ir viss Eiropas keramikas zieds uzaicināts, un, protams, ka man ir ļoti sāpīgi, ka man atsaka braukšanā [*ar aizvainojumu*]. Es sevi neuzskatīju [par] tik varbūt, nu, lielu [mākslinieku], bet galvenais, [ka] man tiek liegta šī iespēja tikties ar tiem cilvēkiem, kuru darbus es varbūt jau zinu, apbrīnojis esmu caur katalogiem un tā. Protams, ka tas bija sāpīgi. Un Silvija Haimen [Sylvia Hymen][73], viņa tagad pirms gada aizgāja 90 gadu vecumā. Nē, jau pāri 90. Kad mēs bijām Ķīnā[74], tad viņai bija deviņdesmitā dzimšanas diena, 2008. gadā. Un Silvija Haimen, ebrejiete, veca smalka dāma, viņa atsūta man visu saraksti, kopijas no sarakstes Amerika-Padomju Savienība, Amerika-Maskava par manu tēmu.

Un jūs visu to dabūjāt izlasījāt?

Savienība atbild: „Mums nav naudas, mums nav ieplānots," Amerika atbild: „Mēs maksājam." Protams, ka mani nepalaida.

[70]Partorgs jeb partijas organizators bija Latvijas Komunistiskās partijas Centrālās komitejas iecelta persona, kas iestādēs vai uzņēmumos veica politisko darbību (kontrolēja un vadīja vietējās partijas struktūras, aģitācijas un propagandas darbu).

[71]Tukuma muzejā, Kuldīgas novada muzejā, Ventspils novada vēstures un mākslas muzejā, Talsu novada muzejā.

[72]II starptautiskais keramikas simpozijs Našvilā, Tenesijā, ASV.

[73]Sylvia Hymen (1917–2012) – amerikāņu keramiķe, mākslas pedagoģe.

[74]2008. gadā Ķīnas pilsētā Sianā (Xian) notika Starptautiskās keramikas akadēmijas 43. kongress, tajā no Latvijas piedalījās Pēteris Martinsons, Imants Klīdzējs, Ilona Romule un Mārīte Laiviņa. Pēc kongresa Pēteris Martinsons un Imants Klīdzējs nedēļu strādā Sanbao starptautiskā mākslas institūta keramikas centrā (Sanbao International Ceramic Art Institute).

Attēli:
•Domātājs (1971). Šamots, malkas dedzinājums, 93 x 50 x 17 cm (DMRMC PM: 4) /Sandras Poplavskas foto/←
•Aizvainotais (1970). Šamots, glazūra, melnā angoba, malkas dedzinājums, 61 x 35,5 x 13 cm (DMRMC PM: 3) /Sandras Poplavskas foto/→

Bet toreiz nebij minēts tas galigais iemesls, kāpēc nepalaida?

Arī tūrisma braucienos tev neviens neizskaidroja, partija un valdība tev neizskaidroja, bet nu bija tāda frāze *„считаем нецелесообразным”*.[75] Nu par vienu vai otru braucienu tāda frāze eksistēja [*nopūta*]. Nu ko.. un ko Martinsons? Martinsons ir apvainots līdz nāvei, apbēdināts arī, protams. Un ir pagājuši, nu jā, ir pagājuši kaut kādi pieci gadi [mākslas] akadēmijā no iepriekšējās stažēšanās, ik pa pieciem gadiem akadēmijas pedagogi varēja braukt stažēties uz kādu kaimiņu republiku jeb uz kaimiņu augstskolu, un es aizbraucu uz Ļvovu, jo Ļvovā ir Lietišķās mākslas institūts un Ļvovā arī ir Mākslinieku savienības keramikas un ne tikai keramikas kombināts [Ļvovas keramikas un skulptūru fabrika], kur ir stikls, keramika un tēlniecība. Tāds, tāds kombināts. Un es aizbraucu uz turieni stažēties, strādāt. Es braucu, teiksim, uz institūtu stažēties un ar domu strādāt. Un institūtā, protams, ka es tikos ar studentiem, parādīju diapozitīvus un pastāstīju, kā, ko daru Rīgā, ko daru es, ko dara studenti. Un trīs mēnešus es strādāju, dzīvoju piecu minūšu attālumā no fabrikas vienā pagrabā, kur man Ļvovas drauga darbnīca, un tajā laikā Ļvovas draugs[76] bija Dzintaros [Mākslinieku] jaunrades namā ar sievu[77], un es viens pats mitinājos viņa darbnīcā, gulēju, pārgulēju un visu pārējo laiku pavadīju fabrikā. Un no tā periodā ir tapušas tās četrkantīgās tējkannas ar cukurtrauku, kas tur ar apzīmējumiem.[78]

Nu un beigās es uztaisīju izstādi Ļvovā. Pēc tam Rīgā, Ķīpsalā, un pēc tam Tallinā, Igaunijā.[79] Un atbrauca man draugi gan no Rīgas, gan no Ļeņingradas uz izstādi, un tad mans draugs Bumbiers Ivars teica: „Kas ir labāk – laist uz simpoziju vai nelaist? Pēc rezultāta labāk ir nelaist.”

Aktuāls jautājums.

Nu jā, un tad es.. kaut kur es izlasīju, droši vien amerikāņu kāda lugā.. nu, ka amerikāņiem ir tāds teiciens, ļoti populārs teiciens „Nākošreiz” – *„Next time”*, ļoti... Un, kad es izdzirdēju to teicienu, tad man uzreiz tā dzīve, nu, kaut kā atvieglojās, jo patiešām, kāpēc uztraukties? Nākošreiz var satikties jeb nākošreiz var kaut kas notikt. Ļoti labs teiciens!

[75]Neuzskatām par lietderīgu (krievu val.).

[76]Igors Kovaļevičs (Игорь Ковалевич, dzim. 1953. g.) – ukraiņu keramiķis. Ar P. Martinsonu iepazinies 1981. gadā viņa personālizstādes atklāšanā Aizrobežu mākslas muzejā. 1983. gadā strādājis Pētera vadītajā keramiķu grupā Dzintaros. 20. gs. 80. gadu beigās – 90. gadu sākumā Pēteris bieži viesojies Ļvovā pa ceļam uz Ungāriju, starptautisko keramikas studiju Kečkemētā. 1997. un 1998. gadā I. Kovaļevičs un P. Martinsons kopā strādājuši simpozijā Valbžihā (Polija). (Igora Kovaļeviča un Zandas Zībiņas sarakste 05.–08.12.2014.)

[77]Ludmila Kovaļeviča (Людмила Ковалевич, dzim. 1953. g.) – ukraiņu keramiķe, Igora Kovaļeviča dzīvesbiedre. (Igora Kovaļeviča un Zandas Zībiņas sarakste 05.–08.12.2014.)

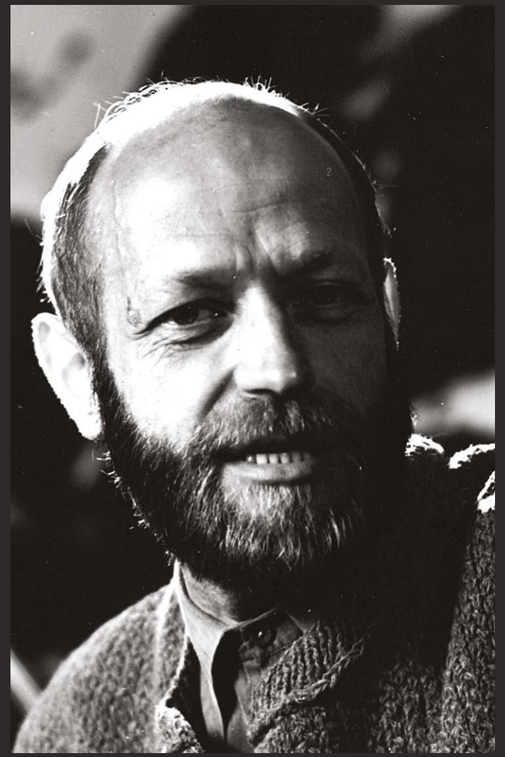
[78]*Tējas grafika.* 1985./1986. g., akmens masa, daļēji glazēts, virsglazūra, gāzes dedzinājums. DMRMC PM: 211-215

[79]Ļvovas Lietišķi dekoratīvās mākslas muzejā (1986), Ķīpsalas keramikas izstāžu zālē (1987), Tallinas lietišķās mākslas muzejā (1988). 1988. gadā apbalvots ar Latvijas Mākslinieku savienības medaļu un diplomu „Par gada izcilāko jaunrades sniegumu” – par trauku un sālsvārnu kolekciju 1987. gada personālizstādē Ķīpsalas izstāžu zālē. (Muižniece, R. (2006) *Cita pasaule..*, 150. lpp.)

Attēli:
• Sanbao (Ķīna) (2008) /Imanta Klīdzēja foto/←
• Keramiķes Silvijas Haimen 90 gadu jubilejas svinības Sianā, Ķīnā (2008). No labās: Carin Widnas, Pēteris Martinsons, Katharina Kajander, Ilona Romule, Sylvia Hymen, Linda Lighton, Sylvia Hymen's asistente /Imanta Klīdzēja foto /→
• Sanbao (Ķīna) (2008) /Imanta Klīdzēja foto/→

Ko jūs pēc tam arī bieži pielietojāt, ja?

Jā, protams. Jā, skaidrs, ka visas tās tikšanās, netikšanās un tevi laiž, nelaiž.. skaidrs, ka tas ir, ja tu strādā, ja tu aktīvi darbojies un gribi kontaktēties, bet par tevi kāds kaut kur lemj.. skaidrs, ka tas ir ļoti sāpīgi un.. nu jā. Un tad, kaut kad es konstatēju, ka.. nu labi, man neļauj, bet mani darbi aiziet uz kaut kādu izstādi. Un mani darbi satiekas ar citiem darbiem. Un viņi satiekas vai katalogā kādā, tas arī nav maz. Vot, tā.

Nu jā, īstenībā katrs darbs arī daļiņa no jums.

Nu jā, nu, nu ja.. tur ir tas joks. Nu jā, un, bet man ir, man bija arī priekšrocības visu laiku, salīdzinot ar īstiem mākslinieki em, jo es strādāju valsts darbu.[80] Es biju valsts darbā, un es nopelnīju kaut nelielu, bet regulāru algu, ja? Un līdz ar to tas mani atbrīvoja no darbu radīšanas priekš saloniem, no darbu radīšanas pārdošanai. Un tad, ja nāca vai man bij kāds pasūtījums no kaut kā keramikā, arhitektūrā, tad tas vienkārši bija pluss. Bet man nebija tādēļ jālauza galva un jātērē savs laiks.

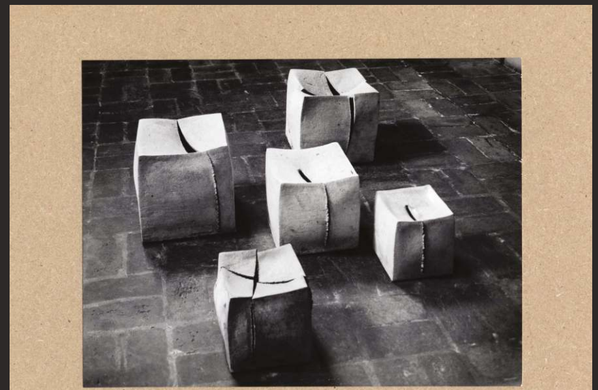
Nebija jārada naudas dēļ.

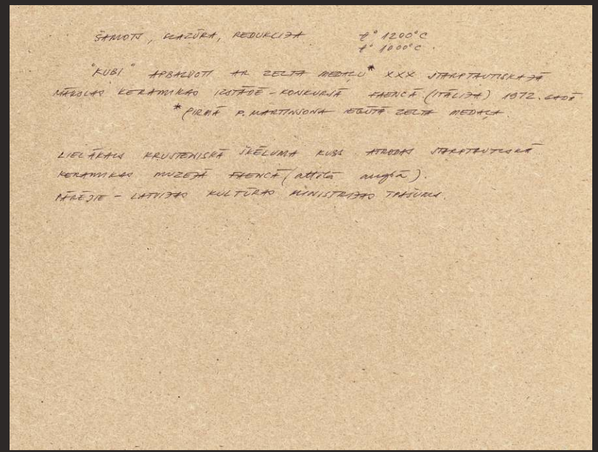
Nu, konveijera.. nu tādai konveijera ražošanai. Tā. Un es varēju.. es tiešām varēju taisīt tikai to, ko es gribu, un es varēju gatavoties lielajām izstādēm, vispasaules izstādēm. Un, jā, Maskava mani bija ievērojusi, tajos pašos Dzintaros[81], tad kad es [strādāju]. Mani palaida vienreiz, jo nebija Mākslinieku savienības biedru pretendentu.. un es tiešām strādāju kā zvērs, un tajā laikā man vēl bija akadēmija, man bija *lietišķā* skola un vēl Dzintari. Un es braucu no Rīgas mājas uz Jūrmalu ar sāpošu galvu, bet, kā izkāpu Jūrmalā, tā viss – galvassāpes pāriet jau klimata dēļ. Kā pieskaries māliem – tā vēl vairāk pāriet, jo es uzskatu, ka māli, saskare ar māliem ir ļoti dziednieciska visādā ziņā [*smaida*]. Tā. Un tad Maskava mani ievēroja, jo man bija tiešām darbi, jo tajā laikā vēl uz Dzintariem brauca divi mēneši valsts apmaksātā [radošā komandējumā], padomju valsts apmaksātā, vispār kā sanatorijā. Tu brauc tajos divos mēnešos, tev ir pilnīga brīvība, un tu vari [radīt]. Nu labi, beigās tev ir jāatskaitās. Brauc komisija no Maskavas,[82] tev ir jāatskaitās. Gleznotājiem ir visvienkāršāk, viņš visu laiku dzer un beigās kaut kādās trīs dienās „*uzmālē*" [uzglezno] to atskaiti. Ar keramiku ir drusku grūtāk, jo tur tev ir jāuztaisa, tad tev ir jāžāvē,

[80]Pedagogs Rīgas Lietišķās mākslas vidusskolā (1962–1971); pedagogs Latvijas Mākslas akadēmijas (LMA) Rūpnieciskās mākslas un Lietišķi dekoratīvās mākslas nodaļā (1968–1989); docents LMA Rūpnieciskās mākslas katedrā; profesors, LMA Keramikas katedras vadītājs (1989–1994); Keramikas katedras vadītājs LMA (1997–1998); prodekāns un Keramikas nodaļas vadītājs LMA (1998–2000).

[81]Mākslinieku nams „Dzintari" Jūrmalā pastāvēja kopš 1945. gada. To izveidoja PSRS Mākslas fonds ar nolūku organizēt un kontrolēt radošus cilvēkus, lai virzītu viņu daiļradi sociālistiskās ideoloģijas gultnē. Dažas nelielas vasarnīcas 1965. gadā papildina jauna, speciāli celta daudzstāvu ēka. Oficiālais nosaukums ir PSRS Mākslas fonda jaunrades nams Nr. 2. Mākslinieku grupu sastāvu apstiprina PSRS Mākslinieku savienība, namu uztur un mākslinieku grupu radošo darbu apmaksā PSRS Mākslas fonds. Pirmā organizētā mākslinieku grupa Dzintaros sāk strādāt 1950. gada 25. aprīlī. No 1969. gada sāk veidot nozaru radošās grupas, piemēram, keramiķi parasti tiek apvienoti ar tēlniekiem. Keramiķu grupām parasti bija tematiska ievirze, visbiežāk to uzdevums bija gatavošanās kādai Vissavienības izstādei (izstāde, kurā piedalās mākslinieki no visas Padomju Savienības) ar noteiktu devīzi. Vēlāk sāka organizēt grupas, kuru galvenais uzdevums bija radīt darbus starptautiskajām izstādēm, tieši Dzintari deva retu iespēju iziet ārpus Padomju Savienības robežām. Visu nozaru radošo grupu darbība kulmināciju piedzīvoja 20. gs. 80. gados, kad politiskais atkusnis deva iespēju aicināt uz Dzintariem ārvalstu mākslinieku, un būtībā Dzintaros jau tad notika starptautiskie simpoziji. 20. gs. 90. gadu politiskās pārmaiņas diemžēl negatīvi ietekmēja mākslinieku nama „Dzintari" darbību, pēdējā radošā grupa te strādāja 1994. gadā, 1995. gadā nama darbība tiek pārtraukta. (LMA Lietišķi dekoratīvās mākslas nodaļas absolventes Astras Krūmiņas maģistra darbs „Dzintaru mākslinieku nams. Vēsture. Funkcija. Nozīme.", 2000; Muižniece, R. (2006) Cita pasaule..)

Attēli:
•20. gs. 70. gadi. (portrets – viens no) /No Mirdzas Leinertes arhīva/←
• Kubi (1972). Attēls no Pētera Martinsona mākslas maģistra mapes (1992) /No Latvijas Mākslas akadēmijas Informācijas centra arhīva / →

[82]Dzintaru radošo grupu darba perioda noslēgumā tika rīkotas atskaites izstādes, kas bija apskatāmas tikai vienu dienu. Šīs izstādes pieņēma un katra mākslinieka veikumu vērtēja PSRS Mākslinieku savienības īpaši izveidota komisija no Maskavas, kas atzīmēja labākos darbus, un šāda atzinība kļuva par ceļazīmi dalībai starptautiskās izstādēs un konkursos. (Krūmiņa, A. *Dzintaru mākslinieku nams*..)

[83]Jurijs Orehovs (Юрий Орехов, 1927–2001) – krievu tēlnieks.

[84]Pēteris Martinsons Latvijas Mākslinieku savienībā uzņemts 1968. gadā.

[85]Pēteris Martinsons Dzintaros: 1967.; 11.01.–06.02.1970.; 11.03. –12.05.1971.; 10.01.–10.03.1972. (grupas vadītājs); 12.11. 1972.–10.01.1973. (grupas vadītājs); 11.01.–10.03.1973.; 15.01.–15.03.1974.(grupas vadītājs); 20.01.–20.03.1975. (grupas vadītājs); 11.01.–10.03.1977. (grupas vadītājs); 03.01.–02.03. 1979. (grupas vadītājs); 04.01.–03.03.1980. (grupas vadītājs); 15.01.–15.03.1981. (grupas vadītājs); 15.01.–15.03.1982. (grupas vadītājs); 08.09.–06.09.1983. (grupas vadītājs); 17.01.–17.03.1985. (grupas vadītājs); 30.03.–29.04.1993.; 16.02.–27.03.1993. (Krūmiņa, A. *Dzintaru mākslinieku nams. Vēsture. Funkcija. Nozīme*..)

[86]Marija Bankauskaite (1933–1992) – lietuviešu keramiķe. Viņas darbs „Zobeni" Faencā 1970. gadā godalgots ar zelta medaļu. (Aldonas Keturakienes un Zandas Zībiņas sarakste 14.12.2014.)

[87]Zelta medaļas Faencā P. Martinsonam piešķirtas par darbiem „Kubi" (1972), „Plūsma" (1975), „Citas pasaules" (1976). Saņemtās medaļas P. Martinsons dāvinājis Rīgas vēstures un kuģniecības muzejam.

[88]Starptautiskās keramikas akadēmijas rīkotie keramikas konkursi: starptautiskā keramikas konkursa izstāde Faencā (Itālija) un starptautiskā keramikas biennāle Valorisā (Francija). Faencas konkurss reģionālā līmenī aizsākās 1932. gadā, 1938. gadā izvērsās valsts mērogā, kopš 1963. gada tas ir starptautisks konkurss. Padomju Savienības keramiķi Faencas konkursā sāka piedalīties 1967. gadā. Starptautiskās keramikas biennāles Valorisā notiek kopš 1968. gada. Abiem konkursiem bija būtiska loma pasaules keramikas attīstībā 20. gs. 70. – 80. gados. (http://www.micfaenza.org/en/concorso-internazionale-premio-faenza/ (05.12.2014.); Малолетков, В. (2010) *Тенденции развития мировой декоративной керамики последней трети XX - начала XXI вв.* Диссертация на соискание ученой степени доктора искусствоведения. Москва: Московская государственная художественно-промышленная академия им. С.Г.Строганова.)

[89]Karen Park (dzīm. 1927.g.) – dāņu keramiķe.

Attēli:
Tējas grafika (1985/1986). Akmensmasa, melnā angoba, daļēji glazēts, virsglazūra, gāzes dedzinājums. (DMRMC PM: 211-215) /Sandras Poplavskas foto/ →

tad tev ir jādedzina. Tā tas ir. Nu vienkārši fiziski garāks [process]. Ā, un es strādāju, es patiešāmstrādāju, un es sevišķi *„nečupojos"* [nepiedalījos saviesīgos pasākumos], jo es pietiekoši vēlu sāku lietot alkoholu... Tikai, kad es atbraucu uz Rīgu un sāku studēt, tad es izmēģināju un ļoti ātri konstatēju, ka tas nepalīdz, kā to parasti cilvēki saka, ka tas palīdz. Pupu mizas! Un tātad es *„nečupojos"* Dzintaros, un es strādāju, un es līdz ar to arī nelaidu darbnīcā. Un grupas vadītājs bija tāds labs tēlnieks [Jurijs] Orehovs[83] no Maskavas, sieva viņam arī laba keramiķe, un vēlāk viņiem dēls arī izskolojās par tēlnieku, tad vienīgi Jura nāca.. viņš nāca darbnīcā. Tā un.. nu jā, tagad atbrauc komisija, un man ir daudz darbu. Un viens pat no grupas bija, viens man prasa: „Tu atvedi no Rīgas? No mājām to atvedi?" Kas tur ko neatvest uz Dzintariem [*smaida*]? Nu un tas jau tad ir.. [19]68. gads tas ir.

Es vēl neesmu Mākslinieku sabiedrības biedrs[84], un Maskava piedāvā man kļūt par grupas vadītāju [*smaida*]. Un es, tanī gadā es atsaku, nākamā gadā [atsaku], bet es strādāju, un aiznākamā es jau esmu grupas vadītājs.[85] Ā, un tajā laikā, nu jā, tajā laikā [60. gadu beigās] Padomju Savienība var sākt piedalīties starptautiskās keramikas izstādēs Itālijā, tanī Faencā. Jo mēs [individuāli] nevarējām aizsūtīt savus darbus, pasts neņem pretī, un, ja tas nav oficiāli caur PSRS Mākslinieku savienību, tad neviens neņem tavus darbus pretī, tu vari izstiepties. Fotogrāfiem bij vieglāk, grafiķiem bij vieglāk aizsūtīt papīra paciņu, tā un arī tāpēc mūsu fotogrāfi ļoti daudz aizsūtīja darbus. Un tajā laikā viņi bija visādās biedrībās, un viņiem bija ļoti daudz apbalvojumi. Nu un tad, un tad sākās. Tad viena lietuviete dabūja zelta medaļu Faencā, tad Marij, nē, bija Markovskaite[86] laikam uzvārds bij tas. Un tad es dabūju zeltu. Un es dabūju trīs zeltus tur[87], un tad no Dzintaru grupas.. izdomāja, ka tagad no tās atlasīs darbus.. Maskavas komisija atlasīs darbus priekš starptautiskām izstādēm, priekš Faencas Itālijā un priekš Valorisas Francijā. Faenca bij katru gadu, un Valorisa bij kā biennāle, bija pa diviem gadiem...[88] Nu jā [*smaida*]. Un atkal es dabūju pirmo zeltu, un man paziņo dāniete, ar kuru es biju simpozijā *„čehos"* [Čehijā] un kas ļoti gribēja runāties, un ļoti, ļoti simpātiskā Kārena Parks[89]. Un viņa man atrakstīja vēstuli, jeb, nē, telegrammu *„atsita"* [atsūtīja], ka es esmu dabūjis zeltu. Maskava klusē.. es arī klusēju, es arī neliekos ne ziņas.

Un.. pirmo zelta medaļu atved Genrihs Smirnovs – jauns cilvēks, Itālijas un itāļu valodas speciālists Maskavas Centrālkomitejā[90]. Jauns, jauns vīrietis. Viņa sieva ir studējusi.. mācījusies dziedāšanu Itālijā kopā ar vienu no mūsējiem, vai ar [Ilgu] Tiknusi[91], vai.. nu, dziedātāju. Mēs vēlāk iepazināmies ar to Genriha kungu Rīgā. Un tagad Mākslinieku savienība Maskavā.. [*apraujas doma*]. Ā, un mani sauc par Pīteris, jo mani draugi, nu studiju biedri, mani sauc par Pīteru. Un arī ģimenē mamma un māsa arī mani tā sauca. Un tagad man saka: „Nu, Pīteris, tagad taisīsim lielu to pasniegšanu, tās medaļas pasniegšanu Maskavā." Es teicu: „Nē, paldies!" [*sit ar dūri pa galdu*]. Es ieberu kabatā un braucu mājās.

Jums nevajadzēja tādu pompozitāti?

Nē, nē, nē. Un vēl jo vairāk, ka tā ir atvesta. Un tikai tad, kad es dabūju trešo zelta medaļu[92], tad mani.. nākamā gadā [1977] mani laida uz Itāliju. Bet visi dokumenti ir jākārto Maskavā, un es aizbraucu uz Maskavu un man pasaka, tā kā es neesmu partijā, ne partijas biedrs, ne man ir ķīlnieki.. nē, tā gluži neteica tad, bet es nevaru viens pats braukt. Man būs jābrauc ar personu, kas mani pavada.

Un tādu jums arī piešķīra?

Jā. Un persona, kas mani pavadīja ir viens republikas fonda.. Mākslas fonda direktors, kas ir pieradis, ka viņam visur ir mašīna priekšā un pakaļā. Un tagad būs jākuļas pašam un viņš valodu nezina, un viņš ir gatavs atteikties no tāda „goda uzdevuma", un tad man jautā, vai es varēšu novadīt to braucienu divām personām? Protams, ka es teicu, ka jā. Nu kā, nu ko.. tad, ja tas „vecis" nebrauks, tad es arī nebraukšu. Nu jā. Un... Jā... [*aizdomājas*].

Un ar ko tas beidzās?

Beigās aizbraucām. Beigās es laikam iztaisīju vienu no lielākajiem jokiem jeb vislielāko joku manā dzīvē. Bet atkal, tad tas ir, tās ir nejaušības, tas ir liktenis, ja? Ja tāds ir...

Bet tomēr...

Tagad mēs aizbraucam uz [Romu], ielidojam Romā un man, protams, būs jāatbild par visiem čekiem, par visu naudu, kas mums ir iedota tur ceļam. Kaut kā tā. Tagad man visur ir jākrāj biļetes un čeki, man jāsazinās, jāsazvanās ar vēstniecību Romā.

[90]Itālijas sektora konsultants PSKP CK Starptautiskajā nodaļā sakariem ar kapitālistisko valstu komunistiskajām partijām (Международный отдел ЦК КПСС по связям с коммунистическими партиями капиталистических стран).

[91]Ilga Tiknuse (dzim. 1930. g.) – dziedātāja.

[92]Par darbu „Citas pasaules" (1976).

Attēli:

•Ļvovā pirms aizbraukšanas uz Rīgu (1986). No kreisās: Igors Kovaļevičs, Pēteris Martinsons, I. Kovaļeviča meita, aizmugurē Ludmila Kovaleviča. /No Igora Kovaļeviča arhīva/ ←

•Personālizstāde Ļvovā (1986) /Foto no R. Muižnieces grāmatas „Cita pasaule. Pēteris Martinsons"/ ←

• Keramiķu grupa Dzintaros. Uz sola no kreisās sēž: P. Martinsons ar Frici, J. Rindiņa ar meitu Annu (visi Latvija), S. Hušmatova (Tadžikistana), S. Demkina (Krievija), E. Zvagule (Latvija), M. Atajeva (Turkmenistana), I. Krolle, O. Āboliņa (abas Latvija), I. Petravičene (Lietuva), I. Vilciņa (keramikas darbnīcas vadītāja, Latvija), T. Petrovska (Baltkrievija); priekšā no kreisās: V. Civins (Krievija), G. Ambarcumjans (Armēnija), A. Zadorins (Krievija), A. Milovzorovs (Ukraina). Stāv no kreisās: trešā – L. Kovaļeviča, ceturtais – I. Kovaļevičs (abi Ukraina), astotā – H. Videvika (Igaunija), četrpadsmitais – A. Gorislavcevs (Krievija) (1983) /No DMRMC kolekcijas/ →

• 1977. gada rudenī Faencā, saņemot divas zelta medaļas. Otrais no kreisās P. Martinsons /No DMRMC kolekcijas/ →

Es taču nekad neesmu runājis pa telefonu svešā zemē. Un vēl pie tam Itālijā. Tātad man ir jāatrod automāts, man ir jāiemācās turpat, kā piezvanīt.. nu labi, arī tā „sīcene" [sīknauda] ir jāsamaina. Nu es.. man ir tikai tāda pleca soma, tāda pirkta Maskavā, poļu veikalā, ar N-rāvējslēdzējiem, bet patīkami mīksta āda, un tāds ar tas formāts tāds patīkams. Tā ir mana visa bagāža. Jo, kas tas ir – četras dienas laika. Viņam ir koferis tur tāds. Es atstāju viņu ar koferi un savu somu, un pats eju tagad mācīties piezvanīt, noskatīties, kā to dara, jo izlasīt [nevar], viss ir itāļu valodā. Nu labi, es sazvanu. Tagad mums ir jābrauc ar taksi uz vēstniecību. Un vēstniecība mums ir sagādājusi viesnīcu. Un tagad es esmu sazvanījis, visu izdarījis, atgriežos pie tā kunga, kas stāv, kas mani pavada, viņš stāv ar somām, un tagad, kad es esmu atnācis pie viņa, viņš man pasaka tā.. un pa to laiciņu ir pienācis pie viņa klāt viens jauns cilvēks un skaidrā krievu valodā prasīja: „Un kur ir tas otrs?" Viņš teica: „Zvana uz vēstniecību." Nu mēs aizbraucām uz vēstniecību. Jā, mums ir sagādāta viesnīca netālu no stacijas, bet nu gandrīz var teikt tajā pašā Romas centrā. Viesnīca, kuru slēdz vienpadsmitos naktī ..tev ir jātiek atpakaļ. Un jā, nu mēs tagad esam tanī viesnīcā, vienā numurā mēs dzīvojam, un, protams, tagad mēs ejam pa pilsētu. Toreiz bij kaut kādas starptautiskās jaunatnes kaut kādi.. kaut kādas lielas manifestācijas bija Romā, un visur gāja, visur bij.. bet no visas Eiropas, varētu teikt, [bija] tie jaunieši. Karabīnieri pavada, armija tiešām pavada to gājienu pašās beigās, gājiena beigās. [Jaunieši] ar saukļiem, protams, par brīvību, vienlīdzību un izglītību, nu tā. Protams, ka mani.. mēs ejam līdzi tam gājienam, jo tas ir arī interesanti. Nu un vispār citādāka tā dzīve. Kas mani nošokēja, mani nošokēja tie grafiti [zīmējumi uz sienām], ka tie ir pat līdz trešam stāvam, uz arhitektūras pieminekļiem, uz.. nu līdz riebumam, ja, tas. Un nu jā, tagad vakarā es vēl saku, ka mums jāaiziet ir uz Trevī strūklaku, jo tur, kad iemet to...

Naudiņu.

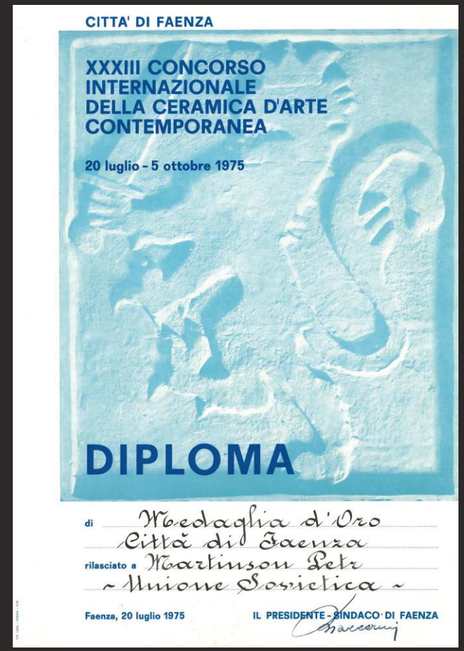
Naudiņu, tad ir uz atgriešanos. Mēs aizejam tur, iemetam naudiņu un fiksi dodamies mājās uz viesnīcu. Nu es esmu pirmoreiz Romā, un karte, nu ir tas plāns tāds. Un tur ir tās.. vienvirziena tās ielas.. tās ielas ir šauras un tā, un es esmu kaut kur

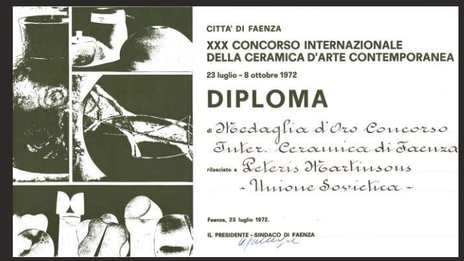
Attēli:

•Plūsma (1975). Attēls no Pētera Martinsona mākslas maģistra mapes (1992) /No Latvijas Mākslas akadēmijas Informācijas centra arhīva/ ←

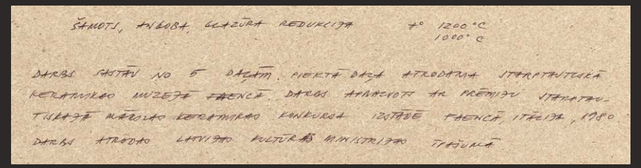
• Diploms par otro zelta medaļu Faencā (1975) /No DMRMC kolekcijas/ →

• Diploms par pirmo zelta medaļu Faencā (1972) /No DMRMC kolekcijas/→

nokļūdījies, pēc kāda laika mēs atgriežamies pie Trevī strūklakas. Bet pulkstens tūliņ būs vienpadsmit! Un tad nākamā piegājienā mēs tiekam uz to viesnīcu. Nu tad nākamā rītā mēs agri braucam ar vilcienu uz Faencu. Un Faencā mums ir viesnīca, mums ir katram sava istaba – nu, kā vajag. Jo galu galā tā ir mana zelta medaļa. Bet no iepriekšēja gada. Mūs tagad viesnīcā.. nākamā dienā mūs sagaida tas Marabīnī kungs [Claudio Marabini][93]. Marabīnī kungs ir ģenerālsekretārs pilsētai Faencai un ģenerālsekretārs izstādei arī. Tagad mēs dodamies uz izstādi. Marabīnī kungs.. mēs bijām pazīstami ar Marabīnī kungu, jo [19]71. gadā, kad Juozas Adamonis[94] uztaisīja pirmo Vissavienības simpoziju Lietuvā, Viļņā[95], tad Marabīnī kungs bija atbraucis arī, jo Faencas vadība bija komunistiska un ar simpātijām pret [Padomju] Savienību un draudzējās, un tā. Ā, un es gribēju toreiz piedalīties simpozijā tanī, bet mani nelaida, Latvija mani nelaida uz Lietuvu. Bet kas tas atkal, liktenis tas ir? Nejaušības? Bet Taņa [Tatjana] Suta[96] strādā televīzijā par kaut kādu mākslas tur redaktori, un viņa mani uzrunā, vai es nevaru braukt uz turieni. Un tā būs pirmoreiz tiešraide no tālas un svešas vietas caur Lietuvas televīziju. Vai es nevaru būt [raidījuma vadītājs], novadīt interviju ar dalībniekiem? Ar dalībniekiem un ar viesiem. Un tas atkal bija vesels piedzīvojums. Un es tikos ar visiem tiem viesiem, kur varbūt mūsu [Padomju] Savienība domāja mani nelaist, lai es tur nesatiktos. Un nu es nesatikos, es satikos tad. Un tanī laikā, tanī starplaikā jeb paralēli tam simpozijam es dzīvoju pie melniem keramiķiem[97] Merkinē, dzīvoju teltī pie zalkšiem krūmājā, un pa dienu strādāju kopā ar tiem tautas keramiķiem, jo bija tautas keramiķiem melnās keramikas seminārs. Un divas lietuvietes, tās mani uzaicināja tur. Un tad es palīdzēju iekārtot tur izstādi to. Tādā norā ar maziem kadiķīšiem, tāda mežā ielokā. Un smuka izstāde iznāca ar. Nu jā, un tad es braucu tur intervēt pēc tam uz Viļņu. Un tur arī.. toreiz nevarēja neko montēt vienkārši. To tehnika neatļāva laikam. Ja tev bij pārrauts kaut kas, tev bija jāsāk no gala atkal visu to ierakstu. Un tagad laikam jau notikusi ir pirmā intervija ar Marabīnī kungu, un pēkšņi ir paredzēts.. ir paredzēts nākamais, kuram vajaga nākt.. un tā, nu tagad ir tā vadība, mūsu vadība, nu Taņa Suta nobijusies, ka es varbūt nebūšu tik mobils,

[93] Claudio Marabini (1930–2010) – itāļu rakstnieks, žurnālists, literatūras kritiķis.

[94] Juozas Adamonis (dzim. 1932. g.) – lietuviešu keramiķis, 1971., 1975., 1998. gadā organizējis starptautiskus keramikas simpozijus Viļņā.

[95] I Starptautiskais keramikas simpozijs Viļņā (Lietuva), 1971. g. (Малолетков, В. (2010). *Тенденции развития мировой декоративной керамики последней трети XX - начала XXI вв.* Диссертация на соискание ученой степени доктора искусствоведения. Москва: Московская государственная художественно-промышленная академия им. С.Г.Строганова.)

[96] Tatjana Suta (1923–2004) – baletdejotāja, mākslas vēsturniece, televīzijas žurnāliste, no 1970. līdz 1992. gadam Latvijas Televīzijas Literāro un mākslas raidījumu redakcijā gatavoja un vadīja raidījumus par tēlotāju mākslu. (Markēviča, M., Šmagre – Žvīgure, R. (2000) *Māksla un arhitektūra biogrāfijās.* 3.sēj. Rīga: Preses nams. 130. - 131. lpp.)

[97] Domāti meistari, kuri izgatavo svēpēto jeb melno keramiku, kas specifiskas apdedzināšanas rezultātā kļūst tumša.

Attēli:
•Laikabiedra piezīmes (1980). Attēls no Pētera Martinsona mākslas maģistra mapes (1992) /No Latvijas Mākslas akadēmijas Informācijas centra arhīva/←
•Buras kalnos (1997). Porcelāns, daļēji glazēts, gāzes dedzinājums, 47 x 19 x 17 cm; 38,5 x 18 x 18 cm (DMRMC PM: 129, 130) /S. Poplavskas foto/→

un es izgāzīšu jeb es paprasīšu kaut ko nepareizi, es nepazīšu to personu. Un viņa mani pārtrauc. Tas nozīmē, ka tagad vajaga uzņemt no jauna! Un pie tam tas nav kaut kāds mūsējais, bet tagad tas tomēr ir Marabīnī kungs no Itālijas. Es teicu: „Nu ejiet tagad. Tā jūsu kļūda, ne mana." Jo es būtu.. es redzēju, ka tā persona nav un ka tās vietā jau nāk nākamais. Tā. Neviens neiet pie Marabīni kunga. Nu ko, es eju pie Marabīnī kunga. Es tā pasaku, un Marabīnī kungs smej, un viņš izstāsta, ka vienreiz.. ka viņam jau ir bijis tā ar televīziju, ka vienreiz viņš tiek filmēts tur, Itālijā, televīzijā, un viņš.. tagad viņš ir mājās.. tas jau ir nofilmēts iepriekš.. tagad viņš ir mājās, un tagad būs tas raidījums televizorā, un viņš ar visu ģimeni tagad skatīsies to. Un tikko viņš parādās, tā viņiem uzsprāgst televizors [*smiekli*]. Nu un viņš nāk tagad, un mums ir tā.. otrreiz mēs intervējamies. Bet ne par to ir runa. Un Marabīnī kungs iet tagad pa izstādi, un viņš ļoti atzinīgi izsakās par Padomju Savienības kolekciju, bet patiešām Savienībai bija labi darbi [*ar izteiksmi*]. Tiešām bij. Un darbi bija saturīgi, ar kaut kādām cilvēciskām īpašībām, tie nebija tikai spoži tehnikas parādījumi. Vispār vajadzētu jau redzēt tādas starptautiskās izstādes, jo tur šausmīgi daudz var iemācīties visu ko, ja tu mācies, protams, ja tu skaties. Un viņš iet, un viņš pieliek roku klāt kādam darbam izstādē. Viņš ir ģenerālsekretārs. Jo keramika ir jātausta, keramikai vajag to taktīlo. Es eju aiz viņa [*čukstot*], un es ar tāpat pielieku roku... Nu ir pat Anšlavam Eglītim[98] viens stāsts kaut kur īsos stāstos, ka viņš ir izstādē (viņu interesē glezniecība, jo viņš ir gleznojis arī, viņš ir beidzis [Mākslas] akadēmiju), un viņš iet, un viņam tur ir glezna. Viņam ļoti patīk tā glezna, tai gleznai ir faktūra tāda, un viņš ņem un pieliek roku klāt, un tanī brīdī, telpā neviena nav, bet tanī brīdī atskan trauksme un ieskrien no blakus telpas kaut kāds – vai nu melnais, katrā ziņā kaut kāds sargs [iesaukdamies]: „Kas te notiek?" Un tad viņš pateica, ka viņam laikam bija tas vasaras mētelis vaļā un viņš laikam, straujāk ejot, ir uzplivinājis, tas mētelis ir pieskāries. Tobrīd viņš pats ir uzrakstījis šitādu te gabalu par to [*smaida*]. Nu un labi, tagad man tiek iedotas tās divas iepriekšējās medaļas, vēl kaut kādi tur katalogi un kas.. un man ir, bet man ir tagad divas somas. Man ir, respektīvi, mana soma un kule kaut kāda, kur ir grāmatas. [..]

Bet tad man ir jāizstāsta, ka pa vidu mēs satikām Romā lietuviešu, slaveno lietuviešu tēlnieku Jakuboni[99]. Man liekas, ka bija Jakubonis... Nu, varu ar kļūdīties. Bet tas ir atbraucis uz Romu, un viņš dzīvo Mākslinieku savienības tanī villā, jo Mākslinieku savienībai tur ir villa, kuru ir novēlējis [kaut] kurš no tiem bagātniekiem, kuriem piederēja tur villa revolūcij[as], tas ir, cara laikā. Nu viens no tiem – vai Morozovs, vai kurš – taisīja tos muzejus Maskavā un kolekcijas dāvināja. Un tagad tas mans pavadonis kā traks grib dzīvot tanī villā. Un jau tanī vēstniecībā mums pasaka, ka kāda villa? Tā ir Padomju Savienības mākslinieciem, tur ir tikai viena istaba jeb divas istabas. Un to visu pārējo aizņem vēstniecība un kaut kādi valsts dienesti. Bet nu mēs aizbraucam ciemos pie tā lietuvieša, tur apskatāmies, kur tas ir.. un, nu jā, un tad mēs braucam prom uz to Faencu. Jā, tomēr beigās mums paziņo, ka mēs varēsim to pēdējo nakti pārgulēt tur, tanī villā. Nu labi, mēs atbraucām. Ā, vēl pa vidu ir starpgadījums ar pārsēšanos Florencē. Tagad no mums atvadās un mēs paliekam tur vilcienā, un pēkšņi kaut ko saka itāliski. Kaut ko saka itāliski un cilvēki sēž, paliek sēžot, bet vilciens neiet, apstājas. Un tad pēc brīža kaut kas tur mums saka, aicina uz izeju. Pie izejas ir atnācis tas pavadonis, kas mūs veda uz to Florenci un saka: „Tikko izsludināja streiku dzelzceļnieki. Un tā braukšana varētu būt pēc stundas, vai cik. Bet, lūdzu, neejiet nekur ārā, nekur nenoklīstiet, tad jūs tomēr nonāksiet tanī Romā." Tā nu ko, mēs vienkārši sēžam un tagad gaidām. Un tiešām precīzi tanī laikā, cik viņi [teica], viņiem tad bija tas pusstundas streiks.. tas pusstundas streiks arī notiek. Un tālāk tagad vilciens iet tālāk. Nu un te mēs esam Romā, un es zinu, kur ir tas autobuss, ar kuru jābrauc ir uz to vietu, un es zinu arī pieturu, un tā pietura ir vienu pieturu pirms galapunkta.. tad tas autobuss tur beidzas. Autobuss ir diezgan pilns, un mēs paliekam stāvot pašās beigās, tur, pie loga, un es esmu nolicis savu somu zemē, jo viņa ir pietiekoši smaga un neērta un tad brauciens ir tomēr kādu varbūt pusstundu, vai cik tas. Un mēs braucam, un, protams, es skatos, sekoju līdzi, kur tad būs mūsu pietura. Jā, mums pietura ir, mēs izkāpjam ārā. Un tanī brīdī, kad mēs izkāpjam ārā, es konstatēju, ka es esmu aizmirsis savu somu ar abām zelta medaļām autobusā, un autobuss ir jau aiztaisījis durvis un aizbraucis prom. Un tagad es parādu tam vecim – redz, kur tev jāiet, tur ir caurlaide, iedodu viņam savu to kuli rokā, un pats es pārskrienu tagad pāri zaļajai joslai, jo tur [pāri] ir otrā josla, kas brauc. Un pirmā mašīna, vieglā mašīna, kuru es balsoju, viņa momentā aptur, un viņš pilnīgi saprot pēc manas sejas, acīmredzot pēc izteiksmes, [ka kaut kas ir noticis]. Varēja neteikt ne vārda vai varēja runāt arī latviski. Un viņš tagad *„drāž"* [steidzas]. Tiešām *„drāž"* [steidzas]. Un es skatos, autobuss ir jau apgriezies galapunktā, un es viņam pateicos, ko es varu un kā, un tūlīt es skriešu, pieskrienu pie autobusa, un, un tanī brīdī šoferis atradis manu somu un uzlicis uz sēdekļa. Nu galapunktā viņš apgriezies, viņš vēl nav pie pieturas, stāv, bet pasažierus nelaiž iekšā. Viņš ir atradis to somu, un tagad viņš skatās, vai tur nav kaut kādas pazīšanas zīmes. Un viņš taisās vilkt pirmo rāvējslēdzēju... Un atkal man nekas nav jāpaskaidro! Viņš atdod manu somu, un es lieku somu uz pleca, pateicos, protams, atvainojos, un tagad es mierīgi eju to pieturu, vienu pieturu uz leju, tagad es eju uz to mītni, mītnes zemi. Bet tanī vēstniecībā, ka mēs bijām, tad mūs nobrīdina, ka Itālijā ir šausmīgi jāuzmanās, jo šausmīgi zog.. visu zog.. somas rauj no pleciem nost ar močiem braucošie. Kas atkal? Liktenis? Sagadīšanās? Tagad es aizeju un man jau kaut kā jocīgi tanī caurlaidē, ka es ieeju. Kaut kas ir, bet man nekas nav skaidrs un nekas konkrēts nav. Un tagad es izeju caurlaidei cauri.. un tad tev jāiet pa teritoriju, skaistu tādu taku tālāk, jo tas atkal ir pāri kalniņam, un malā ir tā villa. Es aizeju tur.. jā, man parāda istabu, bet mans pārinieks nav atnācis. Mans uzraugs nav atnācis. Nu ko.. es mierīgi laikam paēdu, kas man bij tur, tad es nodušojos, kārtīgi nomazgājos, atlaidos. Viņš atnāca pēc divām stundām. Viņš man neko neteica, es viņam neko neprasīju, bet no rīta, nākamā rīt[ā].. [*aprauj*as *doma*]. Ā, un tanī vakarā es aizgāju pastaigāties, neko viņam [neteicu].. nu, es teicu, ka es iziešu ārā, neko viņam konkrēti nepaskaidrodams. Es aizbraucu uz Trevī, aizgāju pie Trevī strūklakas un iemetu tur monētu ar teikumu, ka uz Romu var atgriezties tikai ar darbu jeb caur darbu. Un braucu atpakaļ, un no rīta viņš gribēja pēc iespējas agrāk braukt, ātrāk braukt uz lidostu [*smejas*]. Mēs aizbraucām stipri laicīgi uz lidostu. Lai jau sirds būtu mierīga!

Pēc tam jūs atgriezāties vēl Romā?

Jā.

Ar darbu?

Jā, ar darbu [*smaida*].

Bet jūsu darbi, viņi nav vienveidīgi, viņi ir tik interesanti savā dažādībā. Ar ko varbūt tas ir skaidrojams?

Es nezinu, varbūt tas ir tā kā dzīve, kā garastāvoklis, kā..nu jā, kā.. ne par velti to [izstādi] varbūt mēs nosaucām „Spēles"[100].

[98] Anšlavs Eglītis (1906–1993) – rakstnieks, gleznotājs.

[99] Gedimins Jakubonis (Gediminas Jakubonis) (dzim. 1927. g.) – lietuviešu tēlnieks.

[100] Pētera Martinsona Daugavpils Marka Rotko Mākslas centram dāvinātās keramikas un grafikas darbu kolekcijas izstāde "Spēles" (DMRMC, 24.04.2013. –31.12.2013.). Dzīvesstāsts ierakstīts izstādes iekārtošanas laikā.

Attēli:
• Lauva (2001). Šamots, porcelāns, malkas dedzinājums, 89 x 82 x 38 cm (DMRMC PM: 29) /Ingas Girvicas foto/←

[101] *Laikabiedra piezīmes.* (1979) Šamots, angoba, glazūra. Radītas Dzintaros. Darbs apbalvots ar iepirkuma prēmiju 38. starptautiskajā keramikas konkursā Faencā 1980. gadā. Kompozīcija sastāv no 5 daļām, viena atrodas Faencas starptautiskajā keramikas muzejā (Faenca, Itālija), pārējās Dekoratīvās mākslas un dizaina muzejā (Rīga, Latvija).

[102] Kurts Fridrihsons (1911–1991) – gleznotājs. Ar P. Martinsonu veidojis divas kopīgas izstādes: „Baltā kompozīcija" Liepājas Vēstures un mākslas muzejā (1975) un Cēsu Vēstures un mākslas muzejā (1986, kopā ar Ivaru Bumbieru).

[103] Anita Milbreta (dzim. 1943. g.) – keramiķe.

[104] Laimonis Stīpnieks (dzim. 1936. g.) – arhitekts, fotogrāfs. Ar P. Martinsonu bijusi kopīga izstāde „Zīmējumu galerija" Cēsu Vēstures un mākslas muzejā (1980).

[105] Vladimirs Civins (Владимир Цивин) (dzim. 1949. g.) – krievu keramiķis.

Attēli:
• Sapņu putni (1965). Māls, malkas dedzinājums (DMRMC PM: 198-201)/Baibas Priedītes foto/→

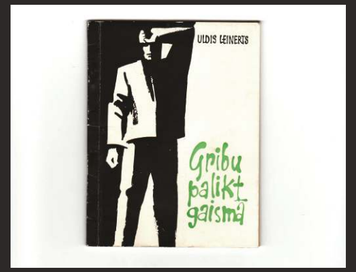
Jo ir taču kaut kas.. daudz [ir] atkarīgs no spēlētājiem kaut kur, tā varbūt... Un droši vien ir jau kaut kas.. galu galā darbi jau ir arī kaut kādi personas radītāji, dzīves [rādītāji]. Tu esi ielicis savas domas, savas jūtas, savus pārdzīvojumus, vai tu visu to vārdiski izskaidro. Varbūt tas līniju ritms vai darba kaut kur šķautņainums vai noapaļojums.. varbūt, ka tur ir arī tavs paša pārdzīvojums, kā tu jūties jeb kas tev ir bijis tad. Tas varbūt ir tas pats, ka tev ir ļoti *„štruntīgi"* [slikti] ap dūšu un viss. Tu vari piedzerties, tu vari izraudāties uz kāda pleca, bet tu vari arī zīmēt vai mīcīt mālus, un kādreiz varbūt būs kaut kādas citas emocijas un citādāk būs tie līniju ritmi vai lūzumi, vai lauzumi, vai, vai.. tu jau liksi.. tu jau atbrīvosies no tā, no tām savām emocijām, vienalga, vai tās ir labās, vai sliktās, tādā veidā. Nu jā... Atbrauca viens jauns ukrainis, mākslinieks, uz Rīgu. Un viņu atsūtīja pēc augstskolas beigšanas, viņu atsūtīja uz Rīgu strādāt „Dzintara" [parfimērijas] rūpnīcā par mākslinieku. Un daži mani Ukrainas draugi bija iedevuši viņam pavadvēstuli līdz, ka viņš varētu.. viņam ieteica satikties ar mani, ka varbūt es viņam kaut kādā veidā kaut ko varu palīdzēt. Tas jaunais cilvēks tiek iesaukts armijā – uz kursiem. Viņš jau armijā ir aizgājis, uz kursiem kaut kur pie Ļeņingradas, un mēs norunājam, viņš man atrakstīs kādu vēstuli. Tā pastāstīs vai arī [pajautās], ja būs kādi jautājumi vai kas. Viņš raksta vēstules, vēstules ir pietiekoši bezcerīgas tādas. Jo tur ir pašnāvības, nav jau laba tā gaisotne tādās armijās, tas tāpat kā cietumos un visur kur. Un es viņam rakstu vēstuli – beidz gausties, dari kaut ko, zīmē, griez vai nu veido, nu kaut ko dari, tev taču ir kur to visu izlikt, tikt vaļā – un sūti. Un sūti man. Un, kad tu atbrauksi, tu dabūsi visu to atpakaļ, tās mantas. Un tā arī viņš darīja! Vairs nebija tās vēstules.. viņš visu to.. viņš tika vaļā no tā, jo citādi tiešām cilvēks var nojukt, paturot visu sevī. Tā... Nu jā, un pēc pāris gadiem tad es dabūju iepirkuma prēmiju, kur vienu gabalu šie [organizatori] paturēja sev, pārējie četri ir Lietišķās mākslas muzeja fondos. Un tas bij „Laikabiedra piezīmes" vai kaut kas tāds.

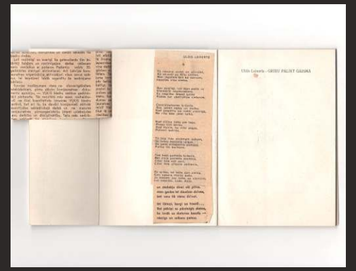
Tādi klucīši...[101] Jā [*smejas*]. Nu es esmu atbraucis uz Dzintariem, sākusies [radošā darba] grupa un eju.. tur bija liela dzīvojamā māja, viesnīcas tipa, kur tās istabas ir visur, apakšā ēdināšana, virtuve un tāds gaitenis, kas savieno ar bijušo vasarnīcu, tanī vasarnīcā ir kantoris, tur ir bibliotēka. Un pa vidu tur pie tā gaiteņa ir piebūvēta darbnīca, kur ir pāris elektriskie cepļi, un otra telpa ir priekš glazēšanas, plaukti darbu novietošanai. Un tagad es atveru durvis un ieeju tanī telpā, un es ieraugu, uz loga stāv viens darbs. Johaidi! Tas ir mans darbs, mana ideja! Stāv uz loga. To kāds ir *„nospiedis"* [nokopējis]. Lai gan kā [Kurts] Fridrihsons[102] teica, ka mākslinieka ideja nav jāmeklē, idejas lido gaisā un meklē mākslinieku, kas viņas realizēs. Un, ja tu esi aizņemts jeb ja tu esi par slinku, lai paņemtu to ideju, viņa aizlidos pie nākamā. Viens ir uztaisījis.. un redze man ir laba, tanī laikā bija labāka, es brilles nelietoju, un tālumā es arī šodien redzu labāk varbūt. Man ir grūti uz ielas karti salasīt svešā zemē un arī programmiņu izlasīt teātrī. Tad es pieeju tuvāk – nē, tas ir no putekļusūcēja tas.. tā kule, kurā sabirst putekļi, kad sūc. Tikai viņa ir uzlikta tā, šitais uz augšu tā [*rāda*]. Nu tagad es mierīgi varēju turpināt darīt savu darbu jeb taisīt savu darbu. Bet es nezināju, kāds tas darbs būs.. apveidi man nebija, bet redzot to, tad man uzreiz viss bija skaidrs, kāds ir tas.. kādam jābūt.. kāds ir mans darbs, ja. Jo tā tur.. šitas te tas *„pipuks"* [puļķītis] atgādināja vienu detaļu. Un tas darbs dabūja prēmiju Faencā. Un līdz ar to tagad tiek savākti kādi septiņi grēkāži, tur ir arī mūsu brīniškķigā Anita Milbreta[103], ko nemīlēja padomju vara, respektīvi, Latvija, Rīga nemīlēja. Ļoti laba mākslinieces! Un tagad viņa dzīvo Vācijā. Meita viņai Vā[cijā]. Papriekšu meita aizbrauca uz Vāciju, tad viņa arī aizbrauca uz Vāciju. Ļoti laba mākslinieces! Viņa vairākas reizes bija, tika prēmēta Faencā, bet viņu nelaida. Viņu pat nelaida ar pavadoni. Nu tagad mēs esam septiņi [mākslinieki] savākti, un, protams, mums būs viens pavadonis ar līdz, viens kolēģis no Rīgas, bet viņš ir partijnieks, viņš ir pareizs cilvēks. Bet mēs esam – Ļeņingradieši, tur ir lietuviete arī viena, kas nav iepriekš laista, arī es esmu, jo.. A un tas viss ir pēc vairākiem gadiem. Man tas iznāk tā kā nākamā reize, nākamā gadā, bet tiem citiem ir tur sakrājušies vairākus gadus. Nu un tad mēs aizbraucām uz.. [*apraujas domā*]. Jā, tas bij tāds skaists, skaists brauciens pēc tām prēmijām. Un tad es nopirku fotoaparātu, pareizi. Pēc tam, [kad] es atbraucu mājās, Laimonis Stīpnieks[104] prasa: „Kāpēc tu tādu pirki?" Es nopirku tādu, cik man tā prēmija atļāva. Labi, Volodja [Vladimirs] Civins[105] nopirka sievai kažoku, piemēram [*smaida*].

Kas kuram.

Nu, nu, nu tā. Jā, mēs aizgājām.. mēs bijām Florencē.. mēs gulējām pa nakti un aizgājām vakarā uz uz porno filmām [*smejas*].

Tas jau bija ekskluzīvi.

Nu jā! [*smejas*] Ā, starp citu, arī Romā mēs aizgājām ar to personu, kas mani pavada, uz vienu [filmu]. Tā bija viena franču-itāļu filma par prostitūtu kongresu [*smejas*]. Jo tāds, kaut kas tāds traks nebija. [..]

Bet partijnieks atļāvās?

Jā, viņš gribēja, pats gribēja ar tādu redzēt. Bet tas bij, patiesībā tas bij interesanti, jo tas bija tādā uzņemts dokumentālā manierē, kur dažādu paaudžu dāmas atceras kaut kādus gadījumus. Tas bija, tas patiešām bija arī interesanti. Nebija tikai, nu, tikai viens sekss un.. Bet tur, tur pat bij kaut kāda jēga tam visam...

Saturs bija.

Jā. Tā kā...

Mēs esam ilgi runājuši, varbūt pēdējais jautājums. Vai jūsu daiļradi var iedalīt kaut kādos posmos? Teiksim, ja mēs tagad runājam par Rotko pieciem posmiem daiļradē, kaut kā jums arī tā var izdalīt?

[*Klusi.*] Es nezinu. Es nezinu, es neesmu tik gudrs [*smaida*].

Bet, teiksim, nebija tā, kad vienā posmā jums interesēja kaut kāda noteikta tehnika vai kaut kāds materiāls, vai?

Nē, nu droši vien, ka kaut vai, nu kaut vai tas pats materiāls. Tātad sākums ir māls, pēc tam ir šamots, akmensmasa un tad ir porcelāns. Un porcelāns ir varbūt mana aizraušanās tāda, kaislība. Un.. bet, ja es tā skatos, var būt, ka māls ir tāds varbūt visjuteklīgākais [materiāls]. Nu kaut tās pašas vārnas, kas ir tās māla vārnas, kas bij apkārt tai plāksnei tur [izstādē] saliktas. Tas, kā viņas tur veidojas, kāds māls ir – [vai] nogludināts, sagludināts kopā. Nu varbūt. Bet vispār man patīk porcelāns, un porcelāns man patīk tāpēc, ka tur ir, nu, ka tur ir ļoti tas materiāls jāsajūt. Ka tur tiešām neko nevari uzspiest un... Kādreiz bija viens Maskavas žurnālists, tāds [Vsevolods] Ovčiņņikovs, [kas] ir sarakstījis grāmatu „Sakuras zars"[106]. Viņa grāmata ir tulkota latviešu valodā. Tas ir apraksts, raksts par Japānu, par japāņu dzīvi, tradīcijām. Un pēc tam viņš uzraksta grāmatu vai „Ozola saknes", vai kaut kādu tādu, ar ozolu minot[107]. To viņš raksta par Angliju, tā nav tik interesanta jeb tik izjusta, kā tas „Sakuras zars". To var paskatīties bibliotēkā, varbūt pajautāt pat. Un tur viņš ir citējis japāņus un japāņu porcelānistus un meistarus, ka tu porcelānam neko nevari uzspiest, tev ir jāsarunā, un patiešām tev ir jājūt un jums abiem ir jāvienojas, jo materiāls ir dzīvs. Un jums ir jāvienojas, kā.. vai tas materiāls atļaus un vai tu šodien varēsi ar viņu tikt galā.

Attiecības...

Bet tās ir japāņu domas, tās nav Ovčiņņikova, viņš tikai to pastāsta un.. bet tā tas tiešām ir ar to materiālu. Es nezinu, kādos posmos var iedalīt un tā... Nu jā, nu labi, tās sapņu vārnas un sapņu lauvas, un sapņu kas tur vēl kaut kādi.. jo tas nav, tātad tas nav bioloģiski vai botāniski pareizi un perfekti attēlots tā, ar zināmo nosacītību. Man bija laikam kaut kad mēmo filmu periodā, bija kāda filma „Mana sapņu meitene"[108]. Un ir tāds teiciens „sapņu zēns" vai „sapņu meitene", tas ir kaut kādi varbūt arī ideāli. Un tad tie pirmie putni arī tā kā sapņu putni. Katrs ir varbūt citādāks, viņiem ir kaut kāda kopība, vai nu tā ir tanī tehnikā, veidojumā. Nu jā, un tad es izlasīju, [Uldim] Leinertam iznāca dzejoļu krājums[109] pēc nāves (tas bija jauns, jauns dzejnieks), un tur bija vienā dzejolī tādi vārdi: „Tā nevaru aiziet un pārnākt, kā strazdi uz Nīlu ciemos. Man jāpaliek še kā vārnām visu cauru ziemu." Tas ir padomju laiks, [19]60-to beigas. Un tad mani putni pārtapa par sapņu vārnām. [..] Tāpat kā, vai tur kaut kāda filma redzēta, vai izlasīta kāda grāmata, kaut kad tas uznāk augšā. Tāpat kā tai pirmai zelta medaļai. To ir aprakstījusi Rūta Muižniece[110] grāmatā [„Cita pasaule. Pēteris Martinsons"][111], ka es sēžu ķinītī un rāda amerikāņu filmu, viņa pat ir minējusi autoru, visu sameklējusi. Laikam filma bija „Vajāšana"[112], kur baltais cilvēks un melnais cilvēks ir izbēguši no cietuma. Bet viņi ir saķēdēti vienā ķēdē, un viņi nīst viens otru. Bet viņi ir kopā, viņi ir izbēguši. Tas viņiem ir izdevies. Un pēkšņi – filmas vidū – man ir skaidrs, kāds būs mans nākamais darbs. Ka tā būs.. es vēl nezinu, kāda tā būs forma vai kas tas būs, bet tas būs kaut kas tīrs vai līdzsvarots.. vai tas būs apaļš, vai tas būs kantains, es nezinu neko, bet tas tiks sašķelts, nežēlīgi sašķelts ar kaut kādu asu priekšmetu, sists, bet vairāk kā šķelts. Un tie bij mani kubi, kas dabūja pirmo zelta medaļu.[113]

[106] Ovčiņņikovs, V. (1973) *Sakuras zars.* Rīga: „Liesma".

[107] Ovčiņņikovs, V. (1983) *Ozola saknes.* Rīga: „Avots".

[108] „Mana sapņu meitene/Die Frau meiner Träume", rež. G. Jakobi, Vācija, 1944. Viena no tā saucamajām „trofeju filmām", kas tika rādītas Latvijas kinoteātros pēc Otrā pasaules kara.

[109] Dzejnieka Ulda Leinerta (1936–1969) pirmais dzejoļu krājums (vienīgais, kas iznāca dzejnieka dzīves laikā) bija „Gribu palikt gaismā" (izdevniecība „Liesma", Rīga, 1966), tajā P. Martinsons bija ielīmējis vairākus avīžu izgriezumus ar U. Leinerta dzejoļiem, tostarp arī citēto. Pēc dzejnieka nāves izdotais dzejoļu krājums „Gaisma" iznāca 1974. gadā (Leinerts, U. (1974) *Gaisma*. Rīga: Liesma).

[110] Rūta Muižniece (dzim. 1937. g.) – mākslas zinātniece.

[111] Muižniece, R. (2006) *Cita pasaule..*, 34. lpp.

[112] „Vajāšana/The chase", rež. Artūrs Pens (Arthur Penn), ASV, 1966.

[113] *Kubi.* (1972) Šamots, glazūra. Radīti Dzintaros. Darbs apbalvots ar Zelta medaļu Faencas 30. starptautiskā keramikas konkursa izstādē. Kompozīcija sastāv no 5 daļām, viena atrodas Faencas starptautiskajā keramikas muzejā (Faenca, Itālija), pārējās Dekoratīvās mākslas un dizaina muzejā (Rīga, Latvija).

Attēli:
•Ulda Leinerta dzejoļu krājums „Gribu palikt gaismā" /No Induļa Leinerta arhīva/←
• Sapņu vārnas (1990). Šamots, oksīdi, varš, ogļu dedzinājums (DMRMC PM: 43-50) /Sandras Poplavskas foto/ →

Nu kāds ir, jebkurš cilvēks ir jūtīgs, viens par otru jūtīgāks. Mākslinieks varbūt ir vēl jūtīgāks. Ir tāds teiciens, ka staigā tā kā bez ādas, ar atsegtiem nerviem jeb nervu galiem. Viss, kas tev nāk iekšā, kad un kas iznāks ārā – to tu vairs varbūt nekontrolē. Skolā ir uzdevums.. Tev pasaka – tas ir sīpols. Un tev tagad tas sīpols ir jāuzzīmē, īstais sīpols un tagad te jāpaveido, jāpārveido tālāk, tik tālu varbūt, ka tas vairs sīpolu neatgādina, bet tas ir no tā sīpola iznācis. Tātad tu varbūt kontrolē tos gājienus, vēlāk jau acīmredzot to iespaidu ir tik daudz, ka tu nekontrolē vairs, tu jau strādā kā automāts. Un es saku tāpēc tā, ka [zini] tos pāris tādus.. tiešām skaidri apzinies, no kā tas ir nācis un kas to ir ierosinājis, un tā... Jā, man patīk.. es no mūzikas neko nejēdzu, bet man patīk iet uz koncertiem. Mājās man televizora nav, radio es šad tad paklausos -- vai tas ir „Kultūras rondo", vai tā ir [Latvijas Radio] trešā programma „Klasika", kad tu konkrēti jau zini, kas par ko būs. Bet uz koncertu man patīk iet... Un varbūt visvairāk tādēļ, ka tas ir dzīvais cilvēks, kas tur.. ka tu redzi arī, ne tikai klausies mūziku, bet ka tu redzi. Nu varbūt, ka tas ir svarīgi man pašam... Bet noteikti literatūra tātad, mūzika, citas mākslas, teātris... Tas jau viss kaut kur arī briedina un..

Vedina.

Un vedina, jā. Tā tas, tā tas ir.

Paldies!

Attēli:
•P. Martinsons izstādes „Spēles" tapšanas laikā Daugavpils Marka Rotko mākslas centrā (2013) /Baibas Priedītes foto/ ←
•Pēterdiena Rotko centrā 2013. gada 29. jūnijā. Svinīga P. Martinsona godināšana, keramikas un grafikas kolekcijas dāvinājuma līguma parakstīšana un kataloga „Spēles" prezentācija. No kreisās: DMRMC vadītājs Aleksejs Burunovs, Pēteris Martinsons, DMRMC vad.vietnieks Māris Čačka /Baibas Priedītes foto/ ←
•DMRMC rezidence /Pētera Martinsona foto/ →

PĒTERIS MARTINSONS

Dzimis 1931. gada 28. janvārī Daugavpilī.

1938 Sāk skolas gaitas Daugavpils 2. pamatskolā.

1950 Pabeidz Alūksnes vidusskolu.

1951 - 1957 Studē Latvijas Universitātes Inženierceltniecības fakultātes Arhitektūras nodaļā, iegūst arhitekta kvalifikāciju, diplomdarbs „N pilsētas plānojuma projekts".

1957 – 1962 Strādā par inženieri tehnologu un arhitektu LPSR Būvmateriālu ministrijas Centrālās zinātniski pētnieciskās laboratorijas konstruktoru birojā un Latvijas Valsts pilsētu celtniecības projektu institūtā.

No 1961 Latvijas Arhitektu savienības biedrs.

1962 – 1971 Pedagogs Rīgas Lietišķās mākslas vidusskolā.

1963 Sāk nodarboties ar keramiku.

1965 - 1993 Strādā Latvijas Mākslas fonda eksperimentālās keramikas darbnīcā Ķīpsalā.

No 1968 Latvijas Mākslinieku savienības biedrs.

1968 - 1989 Pedagogs Latvijas Mākslas akadēmijas Rūpnieciskās mākslas un Lietišķi dekoratīvās mākslas nodaļā.

No 1971 Ženēvas Starptautiskās keramikas akadēmijas biedrs.

1972 Zelta medaļa konkursa izstādē Faencā (Itālija).

1973 2. prēmija keramikas izstādē Gdaņskā (Polija).

1975 Zelta medaļa konkursa izstādē Faencā (Itālija).

1976 Speciālā godalga un zelta medaļa keramikas triennālē Sopotā (Polija). Zelta medaļa konkursa izstādē Faencā (Itālija).

1977 – 1978 Filmējas Vectēva lomā A. Freimaņa filmā Puika.

1978 Goda diploms keramikas biennālē Valorisā (Francija).

1980 Iepirkuma prēmija keramikas konkursā Faencā (Itālija).

1980/1981 No 1980. gada novembra līdz 1981. gada janvārim stažējas Harkovas (Ukraina) Rūpnieciskās mākslas institūtā un strādā Poltavas porcelāna fabrikā.

1985/1986 No 1985. gada novembra līdz 1986. gada janvārim stažējas Ļvovā (Ukraina) un strādā Ļvovas keramikas un skulptūru fabrikā.

1987 Ievēlēts par Latvijas Mākslinieku savienības keramiķu sekcijas priekšsēdētāju.

1987 – 1999 Atkārtoti ievēlēts Latvijas Mākslinieku savienības valdē.

1988 Piešķirts LPSR Nopelniem bagātā mākslas darbinieka goda nosaukums.

1989 – 1994 Docents Latvijas Mākslas akadēmijas Rūpnieciskās mākslas katedrā.

1991 Pirmā godalga porcelāna simpozija konkursa izstādē Kapčagajā (Kazahija).

1992 Bronzas godalga keramikas konkursa izstādē Mino (Japāna).

1994 - 1997 Profesors Latvijas Mākslas akadēmijā, Keramikas meistardarbnīcas vadītājs.

1997 - 1998 Keramikas katedras vadītājs Latvijas Mākslas akadēmijā.

1998 – 2000 Prodekāns un Keramikas nodaļas vadītājs Latvijas Mākslas akadēmijā.

2000 Dodas radošā komandējumā uz Kamerūnu (kopā ar Vili Vizuli).

2001 Apbalvots ar Triju Zvaigžņu IV pakāpes ordeni.

2005 Piedalās ekspedīcijā pa Centrāl- un Dienvidamerikas zemēm. Filmējas Opja lomā V. Kairiša filmā Tumšie brieži.

2006 Strādā Starptautiskās keramikas akadēmijas 42. kongresa organizācijas komitejā.

2007 Piedalās Naborigamas cepļa būvēšanā un atklāšanā Salacgrīvā (kopā ar Imantu Klīdzēju).
Ievēlēts par Krievijas Mākslas akadēmijas goda locekli.

2010 Rada darbus un veido ekspozīciju Austrumeiropas keramikas muzejā Fupingā (Ķīna).
Miris 2013. gada 2. augustā Rīgā.

PERSONĀLIZSTĀDES

1964 Rīga (Latvija), Arhitektu nams (kopā ar I. Bumbieru)

1971 Rīga (Latvija), Mākslinieku nams

Kuldīga (Latvija), novada muzejs

Liepāja (Latvija), Vēstures un mākslas muzejs

Tukums (Latvija), muzejs

1972 Tallina (Igaunija), A. Tamsāres muzejs

Talsi (Latvija), novada muzejs

Ventspils (Latvija), novada vēstures un mākslas muzejs

Viļņa (Lietuva), Izstāžu zāle

1975 Jēkabpils (Latvija), Vēstures muzejs

Liepāja (Latvija), Vēstures un mākslas muzejs (kopā ar K. Fridrihsonu): Baltā kompozīcija

1978 Dole (Latvija), Daugavas muzejs (kopā ar I. Bumbieru)

Ogre (Latvija), sanatorija Saulstari

1980 Cēsis (Latvija), Vēstures un mākslas muzejs (kopā ar L. Stīpnieku): Zīmējumu galerija

1981 Rīga (Latvija), Aizrobežu mākslas muzejs

Rīga (Latvija), Arhitektu nams

1982 Ļeņingrada (Krievija), Jelagina pils

Rēzekne (Latvija), Lietišķās mākslas vidusskola

Tallina (Igaunija), A. Tamsāres muzejs

1986 Cēsis (Latvija), Vēstures un mākslas muzejs (kopā ar K. Fridrihsonu, I. Bumbieru)

Ļvova (Ukraina), Lietišķi dekoratīvās mākslas muzejs

1987 Dole (Latvija), Daugavas muzejs

Rīga (Latvija), Ķīpsalas keramikas izstāžu zāle

1988 Tallina (Igaunija), Lietišķās mākslas muzejs

1989 Leiksaidas (ASV) galerija (kopā ar I. Blumbergu)

1990 Dunte (Latvija), Minhauzena muzejs

1992 Minesota (ASV), Sv. Kloudas Valsts universitātes Kīles galerija

Mikeli (Somija) galerija un Porvo (Somija) pilsētas muzejs (kopā ar I. Romuli, A. Bērziņu)

1994 Rīga (Latvija), Dekoratīvi lietišķās mākslas muzejs: Pēcnāves izstāde, dzīvam esot

1995 Ņujorka (ASV), Garsa Klarka galerija

1997 Ainaži (Latvija), kultūras nams (kopā ar I. Klīdzēju)

Rīga (Latvija), I. Veihertes galerija

Kuopio (Somija), Amatniecības un dizaina akadēmijas galerija

1999 Lovīsa (Somija), pilsētas muzejs

Rīga (Latvija), Kinogalerija: Dārgumi

Salacgrīva (Latvija), muzejs

2000 Rīga (Latvija), Ārzemju mākslas muzejs (kopā ar V. Vizuli): Kamerūnas piezīmes

2001 Cēsis (Latvija), Izstāžu nams: Cits porcelāns

Madona (Latvija), Novadpētniecības un mākslas muzejs: Cits porcelāns

Rīga (Latvija), galerija Daugava: Citāds porcelāns

Rīga (Latvija), Melngalvju nams (kopā ar I. Klīdzēju)

2002 Jērfella (Zviedrija), Tegelstena galerija

Kanzassitija (ASV), Mollina galerija

Rīga (Latvija), galerija Daugava

Kečkemeta (Ungārija), Starptautiskā keramikas studija

2004 Rīga (Latvija), Porcelāna muzejs: Torņi un stacijas

2005 Rīga (Latvija), galerija Daugava: Centrālamerikas un Dienvidamerikas takās

Rīga (Latvija), Porcelāna muzejs: Poltava 1980/81

2006 Rīga (Latvija), galerija Daugava: Porcelāns un… Vai porcelāns?
2008 Rīga (Latvija), galerija Daugava: PPP (Pēteris. Papirs. Porcelāns.)
Daugavpils (Latvija), novadpētniecības muzejs: Tušas zīmējumi un porcelāns
2009 Rīga (Latvija), Porcelāna muzejs: Baltais un melnais
Rīga (Latvija), galerija Daugava: Gaismas torņi
2010 Rīga (Latvija), Porcelāna muzejs
2011 Cēsis (Latvija), izstāžu nams: Sapņu lauvas un citi
Tbilisi (Gruzija), Nacionālais muzejs (kopā ar I. Bumbieru un O. Vepkhvadzi): Trīs draugi
2012/2013 Rīga (Latvija), aktīvās atpūtas centrs Joker Klubs (kopā ar J. Dukātu): Līnija – kustības turpinājums

STARPTAUTISKĀS KERAMIKAS IZSTĀDES

1969 Faenca (Itālija)
1971 Faenca (Itālija)
1972 Faenca (Itālija)
Valorisa (Francija)
1973 Behīne (Čehija)
Faenca (Itālija)
Gdaņska – Oliva (Polija)
1974 Kadīnī (Polija)
Prāga (Čehija)
1975 Faenca (Itālija)
1976 Faenca (Itālija)
Frēhene (Vācija)
Sopota (Polija)
Valorisa (Francija)
1977 Faenca (Itālija)
Nagoja, Kanadzava (Japāna)
1978 Faenca (Itālija)
Valorisa (Francija)
1979 Faenca (Itālija)
Sopota (Polija)
1980 Budapešta (Ungārija)
Faenca (Itālija)
Valorisa (Francija)
1981 Faenca (Itālija)
Gente (Beļģija)
Kečkemeta (Ungārija)
1982 Budapešta (Ungārija)
Faenca (Itālija)
Kečkemeta, Tīhaņī (Ungārija)
Valorisa (Francija)
1983 Faenca (Itālija)
1984 Faenca (Itālija)
Vestervalde (Vācija)
Zagreba (Dienvidslāvija)
1985 Faenca (Itālija)
1986 Faenca (Itālija)
Frēhene (Vācija)
1987 Faenca (Itālija)
1987/1988 Rēmhilde (Vācija)
1988 Gdaņska – Oliva (Polija)
Valbžiha (Polija)
Čikāga (ASV)
Leiksaida (ASV)
Taškenta (Uzbekija)
1990 Faenca (Itālija)
Panevēža (Lietuva)
Taškenta (Uzbekija)
1991 Flagstāfa (ASV)
Kapčagaja (Kazahija)
1992 Filadelfija (ASV)
Helsinki (Somija)
Kauņa, Viļņa (Lietuva)
Koblenca (Vācija)
Mino (Japāna)
1993 Budapešta (Ungārija)
Kauņa, Viļņa (Lietuva)
Tallina (Igaunija)
1994 Ekero, Marienhamma, Porvo (Somija)
1995 Budapešta (Ungārija)
Honolulu (ASV)
Mino (Japāna)
1996 Belgrada (Dienvidslāvija)
Grīnvila (ASV)
Frēhene (Vācija)
Kjongi (Koreja)
Lībeka, Brēmene, Štutgarte (Vācija)
Saga (Japāna)
Šolja (Serbija)
1997 Rīga (Latvija)
1998 Fiskarsa (Somija)
Panevēža (Lietuva)
Rīga (Latvija)
1999 Rīga (Latvija)
2000 Frēhene (Vācija)
2001 Izmira (Turcija)
Kečkemeta (Ungārija)
2002 Atēnas (Grieķija)
Čana (Turcija)
Honolulu (ASV)
2003 Lučeņeca (Slovākija)
Rīga (Latvija)
2004 Valbžiha (Polija)
2005 Tallina (Igaunija), Viļņa (Lietuva)
Vroclava (Polija)
Rīga (Latvija)
2006 Rīga (Latvija)
2007 Valbžiha (Polija)
Rīga (Latvija)
2008 Valbžiha, Vroclava (Polija)
Siana (Ķīna)
Rīga (Latvija)
2009 Rīga (Latvija)
2010 Fupinga (Ķīna)
Sevra (Francija)
Rīga (Latvija)
2011 Aleksandrija (Ēģipte)
Rīga (Latvija)
2012 Rīga (Latvija)
2013 Cēsis (Latvija)

No 1966. līdz 2013. gadam piedalījies vairāk kā 60 latviešu mākslinieku kopizstādēs.

STARPTAUTISKIE SIMPOZIJI, KONGRESI, KONFERENCES, DARBNĪCAS

1967 Dzintari (Latvija)
1968 Dzintari (Latvija)
1970 Dzintari (Latvija)
1971 Dzintari (Latvija)
1972 Dzintari (Latvija)
1972/1973 Dzintari (Latvija)
1973 Behīne (Čehija)
Dzintari (Latvija)
1974 Dzintari (Latvija)
Kadīnī (Polija)
1975 Dzintari (Latvija)
1977 Dzintari (Latvija)
1978 Prāga (Čehija)
Taškenta (Uzbekija)
1979 Dzintari (Latvija)
1980 Dzintari (Latvija)
Budapešta (Ungārija)
Peča (Ungārija)
1981 Dzintari (Latvija)
Kečkemeta (Ungārija)
1982 Dzintari (Latvija)
1983 Dzintari (Latvija)
1985 Dzintari (Latvija)
1987 Rēmhilde (Vācija)
1988 Valbžiha (Polija)
Taškenta (Uzbekija)
1988/1989 Rēmhilde (Vācija)
1989 Leiksaida (ASV)
1990 Panevēža (Lietuva)
Taškenta (Uzbekija)
Porto-Ronco, Askona (Šveice)
1991 Aldenbizena (Beļģija)
Dzintari (Latvija)
Kapčagaja (Kazahija)
Kauņa (Lietuva)
1992 Filadelfija (ASV)
Kauņa (Lietuva)
Kečkemeta (Ungārija)
1993 Dzintari (Latvija)
Kauņa (Lietuva)
Kečkemeta (Ungārija)
Sandjego (ASV)
1994 Dalovice, Karlovi Vari (Čehija)
Viļņa (Lietuva)
Porvo (Somija)
1995 Aberisvisa, Velsa (Lielbritānija)
Dzintari (Latvija)
Ineši (Latvija)
Muhu (Igaunija)
Randamonis (Lietuva)
1996 Ineši (Latvija)
Lovīsa (Somija)
Takeo (Japāna)
Valensija (Spānija)
1997 Valbžiha (Polija)
Zvārtava (Latvija)
1998 Panevēža (Lietuva)
Valbžiha (Polija)
Zvārtava (Latvija)
1999 Zvārtava (Latvija)
2000 Frēhene (Vācija)
Madona (Latvija)
Valbžiha (Polija)
2001 Izmira (Turcija)
Kohila (Igaunija)
Zvārtava (Latvija)
2002 Atēnas (Grieķija)
Čana (Turcija)
Honolulu (Havaju salas, ASV)

	Valbžiha (Polija)
2003	Beladice (Slovākija)
	Kečkemeta (Ungārija)
	Valbžiha (Polija)
	Zvārtava (Latvija)
2004	Buenosairesa (Argentīna)
	Kalinovo (Slovākija)
	Valbžiha (Polija)
2006	Bornholma (Dānija)
	Skio (Itālija)
2007	Kečkemeta (Ungārija)
	Valbžiha (Polija)
2008	Valbžiha (Polija)
	Sanbao (Ķīna)
2009	Kečkemeta (Ungārija)
2010	Fupinga (Ķīna)
	Valbžiha (Polija)
2011	Aleksandrija (Ēģipte)
2012	Voglje, Senčur (Slovēnija)
	Ventspils (Latvija)
2013	Jelgava (Latvija)
	Liepa, Cēsis, Zvārtava (Latvija)

DARBI MUZEJU KOLEKCIJĀS

DEKORATĪVĀS MĀKSLAS UN DIZAINA MUZEJS	Rīga, Latvija
LATVIJAS MĀKSLINIEKU SAVIENĪBAS MUZEJS	Rīga, Latvija
RĪGAS PORCELĀNA MUZEJS	Rīga, Latvija
RĪGAS VĒSTURES UN KUĢNIECĪBAS MUZEJS	Rīga, Latvija
CĒSU VĒSTURES UN MĀKSLAS MUZEJS	Cēsis, Latvija
MADONAS NOVADPĒTNIECĪBAS UN MĀKSLAS MUZEJS	Madona, Latvija
FAENCAS STARPTAUTISKAIS KERAMIKAS MUZEJS	Faenca, Itālija
A. ŽMUIDZINAVIČUS MUZEJS	Kauņa, Lietuva
KASTEL PUŠTI MUIŽA	Beladice, Slovākija
PRĀGAS DEKORATĪVO MĀKSLU MUZEJS	Prāga, Čehija
MĀLA STUDIJA	Filadelfija, ASV
ŠAMPAŅAS PILSĒTAS KRĀJUMS	Šampaņa, Ilinoisa, ASV
ŠTEIERTA KERAMIKAS MUZEJS	Ģente, Beļģija
VESLEJANA UNIVERSITĀTES MĀKSLAS BIROJS	Blūmingtona, Ilinoisa, ASV
ARIANA MUZEJS	Ženēva, Šveice
BEHĪNES KERAMIKAS MUZEJS	Behīne, Čehija
ČANAKALES KERAMIKAS MUZEJS	Čana, Turcija
KAPČAGAJAS PORCELĀNA MUZEJS	Kapčagaja, Kazahstāna
KEČKEMETAS STARPTAUTISKĀ KERAMIKAS STUDIJA	Kečkemeta, Ungārija
KERAMION'S	Frēhene, Vācija
MASKAVAS MĀKSLAS FONDA IZSTĀŽU DIREKCIJA	Maskava, Krievija
MINO KERAMIKAS MUZEJS	Mino, Japāna
VALBŽIHAS MUZEJS	Valbžiha, Polija
AUSTRUMEIROPAS KERAMIKAS MUZEJS	Fupinga, Ķīna